Զ· ՏԱՐԻ 1782   ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 12 ՔԱՂՈՑ 4382 – Հ· Տ· 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 1889 – Ն· Տ· 1 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 – ՀԻՃՐ· 9 ՃԷՄԱԶԻՒԼ ԷՎՎԷԼ 1307   ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

20 ՓԱՐԱ.

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ՈՐ ԵՒ ԻՑԷ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼՔ ՕՐԱԳՐԻ
Ղալաթիա, Նորատունկեան-խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آره‌ولك
غزته‌سى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԳԻՐ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ· Պոլսոյ համար Տարեկան գանձման արծաթ	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Եռամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան » »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներէ տարեկան ֆրանք	56
» » վեցամսեայ »	28

Դուրս զրկուած յօդուածոց համար պատասխանատուութիւնը Տնօրէնութեան վրայ է
Խմբագրութեան զրկուած նամակ կամ գրութիւն ետ չտրուիր

Les annonces sont reçues
AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ· ՊՈԼԻՍ, 20 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ, 1889

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՌՈՒՍԻԱ ԵՒ ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

Թայմզի շրջուն թղթակիցն, որոյ ի Պարսկաստան ուղեւորութեան վրայ տեղեկութիւններ տուինք, կը շարունակէ երկար շարք մը շահեկան թղթակցութեանց։ Իւր վերջին նամակաց մէջ որոշ կը ցուցնէ թէ Ռուսիա հեռանկատ դիտումներ կը տածէ Պարսկաստանի վրայ։ Թէ՛ Ռուսիոյ և թէ Կովկասիոյ մէջ ամէն ոք գիտէ թէ Կասպից ծովուն վրայ Ռուսիոյ հաստատած նաւախումբք, պարսկային սահմանաց ցեղերուն մէջ յառաջ եկած անկարգութիւնք, անդրկասպեան երկաթուղին և այլ շատ մը գործունէութիւնք ուրիշ նպատակ չունին բայց եթէ դիւրացնել Ռուսաց մուտքն ի Պարսկաստան։ Քուչանի և Խորասանի նահանգաց մէջ, յարեւելեան Պարսկաստան, ռուս գործակալներու արարք ամենէն աւելի աչքի կը զարնեն։ Պարսկական երկիրք կը շրջապատուին ռուս ազդեցութեամբք։ Սահմանակից գաւառաց կառավարիչք համակիր են այս ազդեցութեանց։ Կէս դարէ ի վեր Ռուսք հաստատուած են Կասպից ծովուն Աստրապատ կոչուած ծոցին մէջ կղզւոյ մը վրայ, որոյ տիրապետութեան իրաւունքը Պարսկաստանի կը պատկանի։ Աշուրատա պարսիկ հող է, բայց հոն Ռուսք զինուորական կայան մը հիմնած են։ Շատ վատառողջ տեղ մ'է այս, բայց ապագայ խորհրդոց մեծապէս կը յարմարի, և Ռուսք չեն մեկնիր անտի։ Ռուսք այժմ կը խորհին ամրացնել կայան մը, ուստից պիտի իշխեն բովանդակ Աստրապատի գաւառին։ Աստրապատ Խորասանի բանալին է, և Ռուսաց համակիր ուշադրութիւնը կը գրաւէ, որովհետեւ դիւրին ճամբայ մ'է դէպ ի Պարսկաստանի սիրտը, դէպ ի Թէհրան։ Ռուսաց խորհուրդն է Աստրապատէ սկսիլ զինուորական ուղի մը, որ Էլպուրզեան լեռնաշղթային մէջէն անցնելով պիտի երթայ ի Շահռուտ, որով հիւսիսային Պարսկաստան երկուքի պիտի բաժնուի մէջտեղէն։ Թայմզի թղթակիցը պտըտած է Խորասանի մէջ, զոր ռուսական բաղձանաց արժանի երկիր մը կը նկատէ։ Մինչդեռ Ռուսիոյ իշխանութեան ներքեւ գտնուող Կեդր· Ասիոյ շրջակայ երկիրք ամուլ անապատներ են, Խորասան ինքնին բարեբեր և հարուստ երկիր մ'է, այնպէս որ մինչեւ իսկ եթէ Պարսկաստանի բանալին չլինէր, Խորասան ինքնին փափաքելի պիտի հանդիսանար։ Դէպ ի հիւսիս-արեւելեան կողմ, թղթակիցը ռուսական գործունէութեան նշաններ կը տեսնէ Ատրէք գետին վրայ, որ Շահին և Ջարին մէջտեղ սահմանագիծը կը կազմէ այն կողմէ։ Ռուսք հոն պատրաստ կեցած են օգուտ քաղելու Պարսկաց սխալներէն՝ թափառիկ ցեղերու հետ միշտ երեւան եկած վէճերուն մէջ։ Ռուսք օրինակելի համբերութեամբ կը սպասեն պատեհ առիթներու՝ իրենց խորհրդոց իրագործման համար։ Ռուսաց փափաքը քանի մը Թիւրքմէն ցեղեր աւելի իրենց իշխանութեան ներքեւ ունենալ չէ, այլ Գըլաթի-Նատիրի լեռնային բնական ամրութիւններն իրենց ձեռք անցունել։ Ռուսք մտադիր են իրենց Կեդր· Ասիոյ երկաթուղւոյն մէկ ճիւղն երկնցնել մինչեւ Մէշէտ ի Խորասան, Պարսկաց նուիրական քաղաքն։ Այս ձեռնարկութիւն եւս դրամական եւ առեւտրական շահու ակնկալութեան վրայ չէ հաստատուած, այլ ուրիշ ակնկալութեանց վրայ, որք յայտ Ռուսաց կարեւորագոյն են։ Թղթակիցը, Խորասանի արեւելեան սահմանաց վրայ իւր ուղեւորութիւնը շարունակելով, Ռուսները կը տեսնէ հաստատուած ի Հին Սարախս, Հէրի-Ռուտ գետի հովտին մէջ, Հէրաթի պողոտային վրայ։ Աւելի դէպ ի հարաւ, Ռուսք քիչ քիչ ձեռք կ'առնուն այլազան ցեղերն, որք բնակեալ են Խորասանի սահմանաց վրայ Հէրաթի կողմն, և այս գծով ռուսական ազդեցութիւնը կը տարածուի դէպ ի Սէիստան։ Ռուսք, հակառակ ընդդիմութեան պարսիկ կառավարութեան, յաջողեցան հզօր ընդհանուր հիւպատոսութիւն մը հաստատել ի Մէշէտ, որ կրօնապէս և քաղաքականապէս մեծ կարեւորութիւն ունի Պարսկաց և Կեդր· Ասիոյ ժողովրդոց համար, և այս կարեւոր կեդրոնը խարխլել բռնած, իրենց ազդեցութեան շառաւիղները կ'արձակեն ամէն կողմ։ Պարսկահպատակ ցեղերու մէկ մասին կրօնային դաւանութիւնն հակառակ է պարսիկ դաւանութեան, և Ռուսք ճարտարապէս օգուտ կը քաղեն այս հակառակութենէ, Բնիկ գործակալներ, Ռուսիոյ կողմէ վարձատրեալ, հաստատուած են սահմանագլխոյ ամէն քաղաքաց և աւանաց մէջ, ուր անցած դարձած բաներն օրն օրին կը գրեն կ'իմացնեն, և տեղացւոց համակրելի կ'ընծայեն ռուսական ազդեցութիւնը։ Թայմզի թղթակիցը Խորասանի կուսակալին ներկայացած է, որ Թէհրանի կառավարութեան ամենէն աւելի վստահելի պաշտօնեայն է, եւ բարձրաստիճան անձնաւորութիւն մ'է որոյ պալատին մէջ թղթակիցը դարմանօք տեսած է Ռուսիոյ կայսերական գերդաստանի անդամոց պատկերներն, և ռուսական շքեղ կահ կարասիք, նաեւ ռուսական կառքեր, զորս անշուշտ ներկայ կամ ապագայ ակնկալութեամբ մը ղրկած են իրեն Ռուսիայէն։ Երբ կուսակալն այս կացութեան մէջ է, իւր ստորադաս կառավարիչք ռուսատեաց լինելու պատճառ մը չունին, և ընդհակառակն, թղթակիցն համոզուած է թէ ամէնքն ալ համակիր են տիրող ազդեցութեան։ Այս իրողութիւնը մասնաւոր վշտով մը դիտած է անշուշտ անգլիացի ազգասէր թղթակիցն, որ հարկաւ կը փափաքէր բրիտանեան ազդեցութիւն տեսնել ռուսականին տեղ։ Խնդիրն յատուկ կարեւորութիւն մ'ունի Անգլիոյ համար, քանի որ Պարսկաստանի արեւելեան մասին մէջ Ռուսաց հաստատումն անգլիական շահուց համար շատ աննպաստ տպաւորութիւն մը կրնայ ընել յԱֆղանստան, ի Պելուճիստան և նոյն իսկ ի Հնդկաստան։

ԱՒՍՏՐԻԱ-ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ

Վիէննայէ կը գրուի առ Ֆէյ-ռ թէ Ինֆլուէնցան ամէն ժամանակէ աւելի սաստկութեամբ կը տիրէ հոն։ Քաղաքին կէսն հիւանդ պառկած է, և միւս կէսն այս բանիս վրայ կը խօսի օրն ի բուն։ Հիւանդանոցք, նոյն իսկ Վիէննայի ընդարձակ հիւանդանոցը, լի են հիւանդներով։ Տեղ մնացած չէ, և հիւանդանոցի տնօրէնք գետնի վրայ, նրբանցքներու մէջ, նախասենեակներու մէջ անկողիններ հաստատած են։ Բայց Ինֆլուէնցայի միկրոբը մասնաւոր սէր կապած է բժիշկներուն։ Վիէննայի առաջին հիւանդանոցին մէջ պաշտօն վարող երկու հարիւր յիսուն բժիշկներէն հարիւրն հիւանդ են, և ապաքինողներուն տեղ ուրիշներ կը պառկին։ Ոտքի վրայ ծառայող բժշկաց մէկ մասն ալ տենդահար կը տանջուի։ Քաղաքին ամէն վարժարանք փակուած են, դասատուք առանց աշակերտի և աշակերտք առանց դասատուի մնացած լինելով յանկարծ։ Ի մի բան, փոխանակ նուազելու, համաճարակն աճելու և սաստկանալու վրայ է։ Գիտնականներ մեծաւ փութաջանութեամբ կ'աշխատին համաճարակին միկրոբը գտնելու, բայց դեռ չեն յաջողած։ Կը յուսացուէր թէ ցուրտը պիտի նուազեցնէր տիրող հիւանդութիւնը։ Բայց ընդհակառակն կը պատահի։ Ի Վիէննա, որպէս ի Փարիզ, ցուրտն հետզհետէ կը սաստկանայ, և անոր հետ մէկտեղ Ինֆլուէնցան ալ։ Աւստրիոյ մայրաքաղաքին մէջ, ցուրտը զերոյէն վար տասն աստիճան իջած է, բայց Ինֆլուէնցան հոգ չըներ։ Եւրոպացի մը որ երկար ժամանակ մնացած է ի Կեդր· Ասիա, կը հաւաստէ Ֆէյ-ռի թղթակցին թէ 30-40 աստիճանի ջերմութեան մէջ Ինֆլուէնցա կամ Տանկ կը տիրէ ի Կեդր· Ասիա։ Բժիշկք և բնախօսք եւս քան զեւս կը հետաքրքրին այնպիսի միկրոբի մը որ բանի տեղ չի դներ ո՛չ տաքութիւն, ո՛չ ցուրտ, և ամէն կլիմայի տակ հաւասարապէս սնունդ կը գտնէ։

—Ֆրանձ Եոզէֆ կայսրը Միրամարի դղեակը գնաց, և հոն Ծննդեան տօնը կատարեալ առանձնութեան մէջ անցուց կայսրուհւոյն, իւր դստեր և սորա խօսեցեալին հետ։ Ռուտոլֆ իշխանի ողբալի մահուան պատճառաւ, այս ձմեռ բնաւ հանդէս չպիտի տրուի Արքունեաց մէջ։

—Վիէննայի իշխան-արքեպիսկոպոս Կանկլպաուէր կարդինալին հազիւ 4,000 ոսկւոյ ստացուածք թողլուն առթիւ, Վիէննայի լրագիրք գիտել կուտան որ թէպէտ Վիէննայի արքեպիսկոպոսը մեծ եկամուտներ ունի, բայց հունգարացի եպիսկոպոսի մը շահածին հազիւ կէսը կը շահի։ Հունգարիա եպիսկոպոսաց դրախտն է աշխարհիս վրայ։ Այսպէս, մեծաւ կարդինալ Հայնալտ, այս օրերս իւր քահանայական ձեռնադրութեան յիսնամեակը տօնելով, առանց նեղութիւն զգալու կրցաւ մէկ միլիոն ֆրանք նուիրել աղքատաց։ Թըմըշվարի եպիսկոպոսն ալ որ երկու տարի յառաջ մեռաւ, երեք միլիոն ֆրանքի հարստութիւն թողուց։ Եկեղեցւոյ այս Ռոչիլտներուն հետ բաղդատմամբ, Վիէննայի արքեպիսկոպոսն աղքատ Պարոն մը կրնայ համարուիլ։ Բայց քաղաքական և ընկերական առաւելակշիռ ազդեցութիւն մ'ունի։ Հետեւապէս, հանդուցելոյն պաշտօնին հետամուտք շատ են։ Ասոնց մէջ առաջին դիրքը կը բռնէ Փրակայի արքեպիսկոպոս կոմս Շէօնպօրն, դատական նախարարին եղբայրն որ առաջ հեծելազօրաց սպայ մ'էր, և ի Սատովա քաջապէս պատերազմած է։ Եւ թէպէտ Փրակայի արքեպիսկոպոսութիւնը նիւթապէս աւելի շահաւոր է քան Վիէննայի արքեպիսկոպոսութիւնը, բայց Չեխերուն և Գերմաններուն յարատեւական վէճերը շատ դժուարին կացութեան մը մէջ կը թողուն Պոհեմիոյ առաջնորդը։

—Պ· Էտիսըն, իւր եւրոպեան գործակալին ձեռամբ, ձայնագիր մը իբրեւ Ծննդեան նուէր ղրկեց Էլիզապէթ արքհիդքսուհւոյն, միակ զաւակ Ռուտոլֆ տարաբախտ իշխանին։ Այս ձայնագիր, ի մէջ այլոց, կը կրկնէ քերթուած մը զոր փոքրիկ իշխանուհւոյն հօրաքոյր Մարի Վալէրի արքհիդքսուհին իւր հօր Ֆրանձ Եոզէֆ կայսեր ձօնած էր, իւր ծննդեան տարեդարձին առթիւ։

ՖՐԱՆՍԱ

Մըսիւ Իւպէրլէ և Ռըլէ-տը Տէօ-Մոփ, մին պահպանողական, միւսն հանրապետական երկու հրատարակութիւններ, Ֆրանսայի կրթական արդի օրէնքին արդիւնքները քննելով, մի և նոյն եզրակացութեան կը յանգին։ «Բարոյական կրթութիւն ո՛չ կը սորուի, ո՛չ իսկ հասկցուած է մեր վարժարանաց մէջ։ Տղայք կը կորսնցնեն յարգանքի և պարտաւորութեան գաղափարը, բարոյական կրթութեան պակասութեամբ։ Գործատեարք այլեւս չեն ուզեր աշկերտներ առնուլ, որովհետեւ այս տղայք առաջուաններուն չեն նմանիր, շատ անկարգ վարմունք ունին, և օգուտէ աւելի վնաս կուտան։»

Ակադեմիոյ դեր-տնօրէնն եւս կը նշանակէ այս բարոյական չարիք։ Պ· Կրէյօ, Փարիզի դատարանին ամենէն լուսամիտ դատաւորաց մին, ցաւ ի սիրտ հետեւեալ դիտողութիւնը կ'ընէ։

«Երկրայութեան տեղի չկայ· հանրային կրթութեան մէջ կարգ մը փոփոխումներ մուծուելուն հետ մի եւ նոյն ժամանակ կը տեսնենք թէ պատանեաց և երիտասարդաց մէջ եղեռնագործութիւնն ալ աւելցած է։»

Պահպանողական լրագիրք, այսպիսի պաշտօնական յայտարարութեանց վրայ յենլով, կը հարուածեն հանրապետականներն, որք կրթութեան աշխարհականացումն ի ծայրայեղութիւն տանելով, զայն ազնուացնել և բարձրացնել ուզեցին, բայց ընդհակառակն կը խանգարեն նոր սերնդեան բարոյական կրթութիւնը, կամ բոլորովին զանց կ'ընեն։

Պ· ՔՐԻՍՓԻ

Ֆրանսայի նախկին նախարարապետ Պրոյլի դուքսը ժամանակէ մ'ի վեր պատմական կենսագրութիւններ կը հրատարակէ Ռըվիւ տէ Տէօ Մօնտ մէջ։ Անցեալ դարուն Սարտենիոյ թագաւոր Քարլօ Էմմանուէլ Գ·ի վրայ ուսումնասիրութիւն մը գրելուն առթիւ, Թուրինոյի արքայական դիւանին ինչ ինչ արձանագրութիւններն աչքէ անցունելու պէտք զգացած էր։ Դիւանապետն իրեն իմացուց թէ այս թոյլտուութիւն չի զլացուիր պատմագրաց, բայց ձեւի համար Պ· Քրիսփիի դիմել հարկաւոր է։ Պրոյլի դուքսը կը դիմէ Իտալիոյ նախարարապետին։ Սա, տասն և մէկ ամիս սպասցնելէ յետոյ, կը պատասխանէ թէ կարելի չի շնորհել խնդրուած թոյլտուութիւնն։ Եւ սակայն, ֆրանսացի ազնուական հրապարակագիրը պէտք եղած դիւրութիւնները գտած էր թէ՛ ի Վիէննա, թէ ի Պերլին և ի Միւնիխ, ուր գերման իշխանութիւնք փութացած էին արքայական դիւանատանց թղթածրարներն իւր ուսումնասիրութեան ներկայացնել։ Իտալիոյ վարչապետին բիրտ վարմունքը ֆրանսական լրագիրք նոր նշան մ'եւս կը համարին Պ· Քրիսփիի հակաֆրանսական զգացման, հակառակ իւր խորհրդարանական խաբուսիկ յայտարարութեանց։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿԻ

Փարիզ, 30 Դեկտ· —Ներքին գործոց նախարար Պ· Քոնսթան Թուլուզէ անդամ ընտրուեցաւ ծերակոյտի։ —Դեկտ· 28 ին, ի Փարիզ մեռելոց թիւն էր 343, այսինքն առաջին օրէն 49 պակաս։ —Պ· Ալպէռ Սորէլ Բարոյական և քաղաքական գիտութեանց Ակադեմիային անդամ ընտրեցաւ։

—Պերլին, 29· —Կառավարական Փօշ լրագիրն Եւրոպիոյ ընդհանուր կացութիւնն ապահովիչ կը տեսնէ խաղաղութեան տիրող փափաքին պատճառաւ, և թերեւս ալ Ջարին ի Պերլին այցելութեան շնորհիւ։ Վիլհէլմ կայսրն ալ առաջիկայ տարին Փեթերսպուրկ պիտի երթայ եղեր Ջարին հրաւիրանօք։

—Նիւրէմպէրկ, 29· —Էմին փաշան ազատելու դացող գերման գործիչ Տքթ· Փեթերսի եղբայրը նամակ մը ստացաւ Տօքթօրէն, որ կ'երեւի թէ մինչեւ հոկտ· 8 քաջառողջ էր և բաւական պաշար ունէր։

—Կը հաստատուի թէ Իտալիոյ գահաժառանգը յունուարի առաջին կիսուն մէջ երեք ու կէս ամսոյ ուղեւորութեան մը պիտի ձեռնարկէ, այցելով հարաւային երկիրներ, քանի որ տկար կազմուածք մ'ունի։ Եգիպտոս և Ցէյլան այցելէն զատ, նաեւ Կ· Պոլիս պիտի գայ, և ի Պաղեստին պիտի չըլլի։

—Ֆլորընս, 30· —Ումպէրթօ Թատրոնը, ներկայացման սկսելէն առաջ, կրակ առնելով, ամբողջովին հրոյ ճարակ եղաւ։ Կազի ցնդման կը վերագրուի կրակը։

—Մատրիտ, 29· —Աստ սովորաբար ամէն օր ո'րչափ մարդ կը մեռնէր՝ այժմ անոր եռապատիկը մեռնելու վրայ է, Ինֆլուէնցային պատճառաւ։ Ի Պարսելոնա, 30,000 անձինք վարակեալ են։

—Պելկրատ, 29· —Առժամանակեայ կարգադրութիւն մը գոյացաւ սերպ կառավարութեան և անգլիաւստրեան դրամատան միջեւ, աղի մենավաճառին վրայ, զոր կառավարութիւնն իւր ձեռքն անցուցած է բռնի։ Դրամատունն ընդամենայն 574,000 ֆր· պիտի ընդունի, և կը հրաժարի մէկ ու կէս միլիոն ֆրանքի դրամական հատուցումէն զոր կը պահանջէր ի սկզբան։ (Նոր յաջողութիւն մը սերպ կառավարութեան համար։)

—Լոնտոն, 30· —Ռիւթէրի գործակալութիւնը կը յայտարարէ թէ անհիմն են այն զրոյցք որոց համեմատ անգլ· կառավարութիւնը նաւատորմ մը պիտի հաւաքէ եղեր Ճիպրալթարի առջեւ, Փորթուգալի հետ վէճին պատճառաւ։ Անհիմն է նաեւ Անգլիոյ և Միաց· նահանգաց միջեւ համաձայնութեան մը լուրն, որով անգլեւամերիկեան խառն նաւատորմ մ՝ Փորթուգալի վրայ ճնշելու համար՝ ցոյց մը պիտի ընէ եղեր։ —Լոնտոնի Փորթուգալ դեսպան Պ· Մարթինօ տ'Անթաս երեկ առ Լորտ Սալզպըրի մատոյց իւր կառավարութեան պատասխանն անգլիական վերջին ծանուցագրոյն։ Կ'ըսուի թէ Փորթուգալ օրաձգում կը խնդրէ՝ նոր բացատրութիւններ պահանջելու համար Սերփա Փինթօ հազարապետէն, և անգլ· կառավարութիւնը պիտի հաւանի օրաձգման։

—Սօպրանիէն քուէարկեց պատերազմական նախարարութեան ելմտացոյցը։ Զինուորաց և սպայից ռոճիկներուն վրայ յաւելումներ ըրաւ։

—Թայմզին Վիէննայի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Պ· Թրիքուփիս առայժմ դիւանագիտական ո՛ և է ձեռնարկ չպիտի ընէ կրետական գործոց վրայ։ Կը սպասէ անգլիական կառավարութեան ձեռնարկութեանց և Կ· Պոլսոյ բանակցութեանց վախճանին, և երբ իւր յոյս ի դերեւ ելնէ, յայնժամ պիտի խորհի ընելիքը։

—Հակապուլկար աղբիւրէ տրուած տեղեկութեանց նայելով, պուլկար իշխանութիւնք կը հարստահարեն եղեր Պուլկարիոյ և Արեւ· Ռումէլիի մահմէտական ժողովուրդը, զայն գաղթել հարկադրելու համար, և ոչինչ գներով ձեռք անցունելով Մահմէտականաց կալուած-

---

—) 38 (—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻՒԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԴՐԱԽՏ

ՄԱՍՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԵՌԹՐՒԻՏ

Այո՛, այս կ'ըսպասէ իրեն։ Գիտէ զայդ, բայց իր ուզածն ալ ուրիշ բան չէ։ Իր ի՞նչ փոյթը։ Միթէ իրեն սիրելի եղող անձինքը չէ՞ տեսած, ամուսինը, զաւակները։ Ասկից աւելի ի՞նչ բանի պէտք ունի։ Այդ երեկոյին, երբ քնացաւ, անհունապէս երջանիկ էր։

Յաջորդ առաւօտուն, Տընիզ կարթընցուց զինքը։

—Լաւ քնացա՞ր տեսնենք։

—Ո՛հ, այո՛, բնաւ չարթնցայ։

—Եթէ կ'ուզես, եկո՛ւր որ նախաճաշդ տամ։ Ասկից զատ, ա՛ռ սա փոքրիկ գումարը զոր Պ· կոմսը յանձնեց ինծ քեզ տալու համար։ Այս կերպով քանի մը օրուան ապրուստ պիտի ունենաս։ Հետս եկուր։

Ֆէրնանտ՝ տենդոտ շարժումով մը չըրթանցը տարաւ ոսկիտակ դրամները զորս ամուսինը կը ղրկէր իրեն, երբ ողորմութիւն։

—Իմ սիրեցեալ Իւրպէնս, մրմնջեց, օրհնեալ եղիր բարութեանդ համար։

Տընիզ լսեց եւ ետին դարձաւ.

—Ի՞նչ կ'ըսես...

—Տէրերուդ համար կ'աղօթեմ, տիկին։ Բարեսիրտ են, այնպէս չէ՞։ Որքա՛ն երջանիկ ըլլալու ես անոնց ծառայելովդ։

—Այո՛։ Եւ բոլոր սրտովս կը սիրեմ զանոնք։

—Աստուած արդար է, կը տեսնե՞ս, զանոնք երջանիկ ընելով՝ անոնց բարութիւնը վարձատրելու համար։

—Ո՛հ, երջանկութի՛ւն... ըսաւ Տընիզ իբր թէ ինքնիրեն խօսելով, այդ բանին վրայ խօսելու չէ այստեղ, սիրելիս։

—Ինչո՞ւ համար։ Միթէ երջանիկ չե՞ն։

—Արտաքուստ՝ այո՛, բայց իրապէս...

—Ի՞նչ բան կը պակսի անոնց։

—Երկար կ'ըլլայ պատմելը։

Ֆէրնանտ շատ կ'ուզէր գիտնալ, սակայն Տընիզ տրամադիր չէր երեւեր աւելին ըսելու։

Երբ Ֆէրնանտ նախաճաշն ըրաւ.

—Այսպէս ուրեմն չպիտի՞ կարենամ շնորհակալ ըլլալ քու տէրերուդ... չպիտի՞ կարենամ վերջին անգամ մը տեսնել զանոնք։

Այս խօսքերուն մէջ այնպիսի խորին յուզում մը կար, որ Տընիզի ուշադրութիւնը գրաւեց։

—Տեսնե՞լ։ Եւ ի՞նչ բանի համար։

—Չեմ գիտեր։ Կը փափաքէի...

—Անկարելի է։ Պ· կոմսն ու Պ· Անտրէ առաւօտուն կանուխ դուրս ելան ձիով պտոյտ մը կատարելու, ինչպէս սովորութիւն ունին։ Քու շնորհակալութիւններդ կը հաղորդեմ իրենց, ապահով եղիր։

—Նոյն բանը չի նշանակեր այդ, մրմնջեց Ֆէրնանտ։

Եւ վարանոտ կերպով մը,— վասն զի, այլանդակ հարցումներ ըրած ըլլալով, կը վախնար որ կասկած արթնցնէ Տընիզի մտքին մէջ.

—Իսկ պարոն երէ՞ցը... զինքը չպիտի՞ տեսնեմ։

—Ո՛հ, նա աղքատաց հայրն է։ Ուզածնուդ չափ յաճախ կրնաս տեսնել զինքը։

—Դղեակի՞ն մէջ։

—Ո՛չ։ Երեցատունը։

—Ուրեմն մօտակայ գիւղի մը երէ՞ցն է։

—Այո՛, Սէրտօնի։

—Շնորհակալ եմ, տիկին, շնորհակալ եմ։ Երթամ երախտագիտութիւնս յայտնել իրեն։

Եւ մեղմիւ հեռացաւ, ակամայ։

Տընիզ, անոր մեկնիլը տեսնելով, կ'ըսէր ինքնին։

—Դեռ ազնիւ սրտեր կան եղեր երկրիս վրայ։

Դ

ԵՐԻՑԱՏՈՒՆԸ

Այս անգամ Ֆէրնանտ ծանօթ երկրի մէջ կը գտնուէր։ Պէրժըրոյի եւ Սէրտօն գիւղին միջեւ, ճանբայ մը ուստից հարիւրաւոր անգամներ անցած էր, չկար դաշտ մը, ծառ մը, մացառ մը զոր ատենօք տեսած ըլլալը չյիշէր։

Բայց իր հետաքրքրութիւնն այդ առարկայից վրայ չէր կեդրոնանար, ինչպէս առջի օրն, երբ Պէրժըրոյի կը մօտենար։

Երիցատունը կ'երթար։ Կ'երթար տեսնել Նօէլը։ Այս էր իր բոլոր մտածումը։ Սիրտն, երկար ատեն փակուած, կը զեղուր գորովանօք ու պատրանօք։ Բաւական էր որ, զաւկին առջեւ, ինքզինքը զսպելու ոյժ ունենար, վասն զի չէր ուզեր ինքզինքը ճանչցնել։ Ի՞նչ հարկ։ Վիլլատոն ու զաւակները զինքը մեռած կը կարծէին ապահովապէս։ Ի՞նչ ընդունելութիւն պիտի գտնէր իր ամուսնէն, քա՛ն տարուան բացակայութենէ յետոյ վերադառնալով այսպէս։ Չէ՞ մի որ անցեալն անտանելի կեանքը պիտի վերսկսէր, յիմարութեան երկիւղներով հանդերձ։

Մինչդեռ, ինքզինքը չճանչցնելով, եթէ յաջողէր քիչ մը գործ գտնել շրջակայքը, պիտի կրնար երջանիկ ըլլալ։ Պիտի տեսնէր Վիլլատոնը, պիտի տեսնէր Անտրէն ու Նօէլը։ Անոնց կենաց, անոնց բարութեանց վրայ խօսուիլը պիտի լսէր։ Աւելին չէր ուզեր։ Այնքա՛ն դժբաղդ եղած էր որ ի հեռուստ ընդնշմարեալ այդ կեանքը կը թուէր նմա դրախտ մը՝ խաղաղութեան, անդորրութեան և գուցէ մոռացման իսկ։

Գիտէր թէ ո՛ւր կը գտնուէր երիցատունն. եկեղեցւոյն հանդէպ։ Ուղղակի հոն գնաց։ Եկեղեցւոյն հրապարակէն անցնելու պահուն, յիշատակ մը անցաւ մտքէն. Անտրէն, որ երբ դեռ փոքր էր, բարեկամական ողջոյն մը կ'ուղղէր վարը՝ ծառերուն տակ խաղացող մանկան մը, Ռընօտիէռի աղջկանը։

Ռընօտիէ՛ռ։ Նա՞ ինչ եղած էր արդեօք։

Երիցատան դուռը զարկաւ։

Նօէլ անձամբ եկաւ բանալ։ Նոր վերադարձած էր եկեղեցիէն ուր առաւօտեան պատարագը մատուցած էր, և նախաճաշէն կ'ելլէր։

Իսկոյն ճանչցաւ Ֆէրնանտը։

—Բարիլոյս, ըսաւ։ Ցաւամ թէ առանց ճաշելու չմեկնեցար դղեակէն։ Եւ անշուշտ քանի մը արծաթ դրամ տուին քեզ որպէս զի առաջին օրերը կարենաս ապրիլ։

—Այո՛, պարոն երէց, շատ բարի եղան ինծ նկատմամբ, եւ սակայն հիմայ պիտի ըսէք թէ քիչով չեմ գոհանար...

—Խօսէ՛, բանի՞ մը պէտք ունիս։

—Կ'ուզէի աշխատիլ, տեղ մը ծառայութեան մտնել։ Ձեռքս եկածը պիտի ընեմ, պարոն երէց, տէրերս գոհացնելու համար։ Այս պարագային մէջ չէի՞ք կրնար օգնել ինծ։

—Դու ուսկի՞ց կուգաս, ո՞վ ես, եւ անունդ ի՞նչ է։

Ֆէրնանտ սարսուռ մը ունեցաւ։ Ի՞նչ պիտի պատասխանէր։ Վօքլիւզէ փախչելէն ի վեր, քանիցս մտքէն անցած էր թէ այդ հարցումները պիտի ուղղուէին իրեն։ Դիպուածին թողած էր զինքը ներշնչելու հոգը։ Այդ վայրկեանին հասած էր ահա։ Հարկ էր բան մը ըսել։ Բարեբաղդաբար Նօէլ քաղցրութեամբ կը դիտէր զինքն, և այդ նայուածքն սիրտ կ'առնուէր խեղճ կինը։

—Իմ անունս Ժըռթրիւտ է, ըսաւ վարանմամբ, ուրիշ անուն ունեցած ըլլալս չեմ յիշեր։ Ընկեցիկ աղջիկ մըն եմ, ծնողքս չեմ ճանչցած բնաւ. սպասուհի եղած եմ Բարիզ, շրջակայքն, յետոյ Սէն-Մառն և յետոյ Սօլօնի մէջ։ Շատ ճարպիկ չեմ, բայց աշխատելու մեծ պատրաստականութիւն ունիմ։ Ապահով եմ որ Պ· Վիլլատոն գովեստ միայն պիտի լսէ իմ վրայ, եթէ յօժարի տեղ մը դնել զիս։

—Ամուսնացած չե՞ս, զաւակներ չունի՞ս։

Ֆէրնանտ գլուխը խոնարհեցուց ամօթահար կերպիւ, սիրտը դաժան վշտով մը սեղմուած, եւ դողալով ըսաւ։

—Ամուսնացած չեմ եւ զաւակ չունիմ։

Աչքերն արտասուօք լցուած էին։

—Արկածէ՞ մը այդպէս այլակերպուած է դէմքդ, վրայ բերաւ քահանայն որ կը կարեկցէր հեզ կնոջ վիճակին, իբր թէ գաղտնի թել մը գտնուէր զաւկին սիրտը մօրը սրտին միացնող։

—Այո՛, պարոն, արկած մը։ Քիչ մնաց պիտի խեղդուէի։ Երկու նաւու մէջ մնացած էի, երբ ազատեցին զիս, դէմքս արիւնոտ։ Երկար ժամանակ հիւանդ մնացի։

—Մտիկ ըրէ՛, խեղճ կին։ Իմ սպասուհիս մեռաւ երեք շաբաթ առաջ, և անոր տեղ յաջորդ մը չեմ կարգած։ Դղեկին սպասուհին՝ Տընիզ՝ ամէն օր կուգայ կարգի դնել երիցատունը և կերակուրս պատրաստել։ Կ'ուզե՞ս իմ ծառայութեանս մտնել։

(Շարունակելի)

ները։ Մահմետականք համրագրեր մատուցեր են Սոֆիայի կառավարութեան և Կայսերական կառավարութեան ի Կ. Պոլիս, այս ծանր վճռակէն գանգատելով։ Այս գանգատք արձագանգ գտած են Սոպրանյեին մէջ իսկ, որ ինչպէս անցեալ օր տեսան ընթերցողք, Ռուսճուքի նախորդ կառավարիչ և ընդդիմադիր կուսակցութեան անդամ Պ. Մանթով հարցուցած է Ներքին գործոց նախարարին թէ ի՛նչ տեղեկութիւն կրնայ հաղորդել Խորհրդարանին՝ Թօլթրէքանի Մահմետականաց տուներուն քանդուելուն վրայ։

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ Պ. ՔԱՌՆՕՅԻ

Քէօլնիշէ Ցայթունկ իւր Փարիզեան թղթակցէն սա լուրն ընդունած է.

Այս օրերս Պ. Քառնօ իւր գերդաստանին մէկ հին բարեկամին այցելութիւնն ընդունեց, որ Արուեստահանդէսէն ի վեր Ֆրանսայի մէջ առեւտրական գործոյ յաջող ընթացքը գոհութեամբ հաստատելով, յարեց. «Այս ամէնքն աղէկ են, բաւական է որ պատերազմ չունենանք». տուր Հանրապետութեան Նախագահն աղուոր ձեւով մը պատասխանեց. «Պատերազմն «անկարելի՛ է, անկարելի է թէ՛ մեզ «և թէ ամենուն համար։ Երբ իշխանութեան գլուխ անցայ, իմ խաղաղասէր դիտումներս հաստատեցի, և «այսօր ալ կը հաստատեմ աւելի քան «երբեք։ Իմ նախագահութեանս եօթն «ամեայ համար իմ իտէալս է խաղաղութեան պահպանումը։ Բայց առ «այս հարկ է որ հաստատ, շօշափելի «առաջարկներ լինին։ Ո՛չ ոք կ՚ուզէ «յայսմ մասին առաջին խօսքն ինք ըսել։ Եւ մեք ալ չենք կրնար, դժ«բախտաբար։»

Պերլինի կարեւոր թերթին թղթակիցը կը յարէ թէ խաղաղասէր զգացմունք կ՚ընդհանրանան ի Ֆրանսա, Ալզաս-Լոռէնի վրայ առաջուան չափ չի խօսուիր հիմակ, և այս երկու գաւառաց չէզոքացումն եւեթ կը խնդրուի, իբրեւ յարմարագոյն լուծումն խնդրոյն։

Առ այս Քէօլնիշէ Ցայթունկ իւր կողմէ կը յարէ թէ «տեւական խաղաղութեան մը միակ պայմանն է Ֆրանքֆորթի դաշնագրոյն առանց վերապահութեան ճանաչումն Ֆրանսայի կողմէ», (այն դաշնագրոյն որով Ալզաս և Լոռէն Գերմանիոյ անցած են)։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ուսումնական Խորհրդոյ շաբաթական նիստը տեղի ունեցաւ երէկ Կէտիկ Փաշայի եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ, ատենապետութեամբ Ազնըուաշուք Տքթ. Թիրեաքեան էֆէնտիի։

Խորհուրդը նկատողութեան առնելով մայրաքաղաքիս մէջ տիրող այլ և այլ հիւանդութիւնները, որոշեց որ ազգային վարժարանք բոլորն ալ փակուին առժամեայ կերպիւ և միանգամայն տեղեկագրել իւր սոյն որոշումն առ Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն։

Խորհուրդը տեղեկանալով որ Մայր եկեղեցւոյ վարժարանին հայերէն լեզուի ուսուցիչը պաշտօնէ դադրեցուցեր է առանց օրինական պատճառի, և թէ նոյն վարժարանին մէջ կան այնպիսի կրթական պաշտօնեայք կամ ուսուցիչք, որք վկայական չունին, որոշեց այդ մասին բացատրութիւններ պահանջել տեղւոյն Թաղ. Խորհրդէն։

Խորհուրդը նկատողութեան առաւ կրթական Տեսչին օգնական մը կարգելու խնդիրն և յետ խորհրդակցութեան որոշեց թէ առ այժմ պէտք չկայ այդ տեսակ անօրէնութեան մը։ Խորհուրդն զբաղեցաւ նաև այլ և այլ խնդիրներով։

Երէկ, Ներքին գործոց Նախարարութեան կողմէ ի Պատրիարքարան ուղղեալ պաշտօնագիր մը կը յանձնարարէր փակել ազգային վարժարաններն առժամեայ կերպիւ, մինչեւ որ անհետին մայրաքաղաքիս մէջ տիրող այլ և այլ հիւանդութիւնք։

ԱԶԳ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Առողջապահական նկատողութեամբ՝ Ազգ. Կեդր. վարժարանի դասախօսութիւնք դադրած են մինչեւ 7 յունվար 1890. յունվար 8, երկուշաբթի առաւօտէն դասախօսութիւնք վերստին պիտի սկսին։

Ղալաթիա, 20 դեկտ. 1889
ԽՆԱՄ. ԱԶԳ. ԿԵԴՐ. ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ

ՄԱՔՐՈՒՀԵԱՆ ԵՐԿՍԵՌ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Առ Պատուարժան Թաղեցիս Պէշիկթաշի

Ըստ պաշտօնական հրահանգի Ազգ. Կեդրոնական Վարչութեան Ուսումն. Պատ. Խորհրդոյ՝ Հոգաբարձութիւնս արժան դատեց երկսեռ վարժարանս առժամապէս փակել այժմեան երեւան ելած փոխադրական հիւանդութեանց առթիւ, թէեւ վարժարանիս ուսանողներէն ներկայ չարաչուք ախտէն և ոչ մին չէ՛ վարակեալ ցայսօր՝ ձեռք առնուած աչալուրջ հսկողութեանց և խուզարկութեանց ինչպէս եւ այս առթիւ Թաղիս համբաւաւոր և ճարտար բժիշկ Մեծ. Տօքթօր Քրիսեան էֆէնտիի մանրազնին հոգածութեանց շնորհիւ, որոյ բժշկական խնամոց յանձնուած են վարժարանիս երկսեռ ուսանողներն, այլ սակայն Հոգաբարձութիւնս նկատելով զինքն ո՛չ միայն աշակերտաց մտաւոր յառաջդիմութեանն սատար և պաշտպան՝ այլ նոյնս բարոյականին և Ֆիզիքականին եւս խնամակալ և պատասխանատու, ուստի ներկայիս պարտ անձին համարեցաւ առ ի զգուշութիւն՝ վարժարանիս փակումն հրատարակելով հանդերձ՝ ազգօգուտ լրագրոյդ միջոցաւ նաեւս իւր խորին շնորհակալութիւնը մատուցանել հրապարակաւ առ Մեծ. Տօքթ. Ճանիկ Քրիսեան էֆէնտի այն մանրախոյզ և անձնուէր ջանից՝ որով ջանացած է երեք տարիներէ հետէ Թաղեցիս և վարժարանիս հոգաբարձութիւնն երախտապարտ թողուլ յաւէտ։

Ի դէպ է աստանօր ազդել (բացառաբար) զորդեակս ծնողս, որպէս զի զգուշացնեն իրենց զաւակունք փողոցները թափառել և կամ խումբ խումբ հաւաքուելով թափառիկ կենօք և անպատշաճ խաղերով ժամանակ վանել։

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան
Մաքրուհեան Երկս. վարժարանի
ՏՐԴԱՏ ՏԱՏԵԱՆ

20 դեկտ. 1889
Պէշիկթաշ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՏԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆՔ

Պարսից Շահն Առիւծոյ և Արեգական պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրած է Արտաքին գործոց նախարարութեան խորհրդականի օգնական Ջայեան Վսեմ. Իլիաս էֆէնտիի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

—Ռումանական կառավարութիւնը Ռումանական Թագ պատուանշանի չորրորդ աստիճանը նուիրած է Նարտէի Օսմանեան հիւպատոս Էմին պէյի։ Կայս. Իրատէ մը արտօնած է այդ պատուանշանի գործածութիւնը։

—Գերմանիոյ Կայսրը Բրուսիական Թագ պատուանշանի առաջին աստիճանը նուիրած է Տարտանելի Նեղուցին հրամանատար Ֆերիգ Իսմայիլ Հագգը փաշայի։

— —

Ի ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏ

Բարձր. Մեծ-Եպարքոսն և Արտաքին գործոց Վսեմ. Նախարարն երէկ կայս. պալատ երթալով ստացան Վեհ. Սուլթանի ինչ ինչ հրամաններն և ժամ 7½ին Բ. Դուռը վերադարձան։

— —

ՎՍԵՄ. ՄԻՒՆԻՐ ՓԱՇԱ

Ներքին գործոց Նախարար Վսեմ. Միւնիր փաշա հիւանդ ըլլալով, երէկ չկրցաւ իւր պաշտօնատեղին երթալ։

ՊԷԼՕՎԱ-ՎԱՔԱՐԷԼԻ ԳԻԾԸ

Նախորդ շաբթու հեռագիր մը կը ծանուցանէր թէ Օսմ. Հանրային Պարտուց դեր-տնօրէն Պ. Նոյլէ որ Սոֆիա գնացած էր իբր ներկայացուցիչ միացման գծերու ֆրանսական ընկերութեան, յանկարծ մեկներ է այդ քաղաքէն, Պէլօվա-Վաքարէլի երկաթուղւոյն պուլկար կառավարութեան վաճառման վերաբերող բանակցութեանց խզուելուն պատճառաւ։ Սոֆիայի [illegible] լրագիրը կը հաղորդէ այս առթիւ թէ ֆրանսական ընկերութիւնը մէն մի քիլոմեդրի համար 226,000 ֆրանք կը պահանջէ եղեր, մինչդեռ պուլկար կառավարութիւնը 150,000 ֆրանք կու տայ։ Տարբերութիւնն այնքան մեծ է որ անկարելի եղած է համաձայնութիւն մը գոյացնել։ Պէլօվա-Վաքարէլի գծին երկայնութիւնն է 46 քիլոմեդր։

Պ. Նոյլէ մայրաքաղաքս վերադարձաւ երէկ առաւօտ։

— —

ՄԱՔՍԱՅԻՆ ՍԱԿԱԳԻՆՔ

Արտաքին գործոց նախարարութեան պաշտօնատան մէջ երէկ յանձնաժողով մը ի նիստ գումարեցաւ կարգադրելու համար այն անհամաձայնութիւն, որ Թուրքիոյ և Ռուսիոյ միջեւ պատրաստելի մաքսային սակագնոց ինչ ինչ կէտերուն առթիւ ծագած էր Մաքսային վերատեսչութեան պաշտօնատան մէջ կատարուած խորհրդակցութեանց պահուն։ Երեկի յանձնաժողովն, յետ խորհրդակցութեան, անհամաձայնութեան նիւթ եղող այդ կէտերու մասին առաւ իւր որոշումն, որ կը համապատասխանէ կայս. գանձուն շահուց։

Յանձնաժողովը կը կազմէին Վսեմ. Յարութիւն փաշա, Մաքսային վերատեսչութեան խորհրդական Պերթրամ էֆէնտի, Պ. Թէմիրիազէֆ, որ Ռուսիոյ կողմէ այդ սակագնոց բանակցութեան համար յատկապէս պաշտօնեայ կարգուած է և ռուսական դեսպանատան երկրորդ թարգման Պ. Մաքսիմօֆ։ Խորհրդականաց սենեկին դերտնօրէն Պազը պէյ կը վարէր քարտուղարի պաշտօնը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆ

Երէկ առաւօտ, ռուսական դեսպանատան մատրան մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Գարատաղի հանգուցեալ գործակատար Պ. Բլամէնաէի յիշատակին։ Սոյն արարողութեան ներկայ էին ռուսական դեսպան Պ. Նելիտոֆ, իւր պաշտօնէից մէկ մասին հետ, սերպիական դեսպան Պ. Նովաքովիչ և այլք։

— —

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ

Լ. Հէրըլտ Տրապիզոնի թղթակցին տեղեկութեանց նայելով, քաղաքին ժողովուրդը բաւական մտահոգութեան մատնուած է եղեր, վախնալով որ Պարսկաստանէ եկող կարաւանք մի գուցէ քոլերան փոխադրեն իրենց գաւառին մէջ։ «Ամեն շաբթու Պարսկաստանէն 3-400 ուղտեր կը հասնին աստ, կը գրէ, և որովհետեւ ուղտապանք զանազան կողմերէ կու գան, կրնայ ըլլալ որ վարակեալ վայրեր հանդիպած ըլլան»։

Լ. Հէրըլտ առանց ճշդել կարենալու թէ մինչեւ ո՛ր աստիճան վտանգ կ՚ըսպառնայ այս հաղորդակցութիւն ընդմէջ պարսկական նահանգաց և Տրապիզոնի, ձեռնհաս իշխանութեան լուրջ ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ։

⁂

Ֆէնէրի Պատրիարքարանն որոշած է առժամապէս փակել մայրաքաղաքիս բոլոր յունական վարժարանները։

⁂

Առողջապահական ժողովն իր մէջէն մասնախումբ մը կազմած է մայրաքաղաքիս մաքրութեան համար պէտք եղած միջոցները տնօրինելու պաշտօնով։

⁂

Այս առթիւ Մօնիթէօռ խօսելով մայրաքաղաքիս մէջ տիրող այլ եւ այլ հիւանդութեանց վրայ, կ՚ըսէ թէ մահերու և կարմրախտ ու փողացաւէ վարակուածներու թիւն չէ այնչափ, ո՛րչափ ցոյց կու տան լրագիրք իրարանցումով։

Վերջին նոյեմբեր ամսոյն մայրաքաղաքիս և շրջակայից մէջ 1022 մահեր պատահած են, որոց մէջ չեն գտնուիր զինուորականք։ Այս թիւ բաղդատելով նախորդ տարւոյն նոյն ամսոյ մէջ պատահած մահերուն հետ, այս տարի թէեւ 126 մահերու աւելութիւն մը կայ, սակայն անցեալ տարւոյն թիւն եւս նախորդ տարիներէ շատ պակաս է, որով ըսել է թէ մահերու թիւն այս ձմեռ աւելցած չնկատուիր։

Ներկայ դեկտեմբերին մինչեւ 18, 641 մահեր պատահած են, ըսել է թէ այս հաշուով միւս ամսոյ պէս մինչեւ ամսոյս վերջը մահերը 1000 էն 1080 ի կրնան հասնիլ։ Հետեւաբար մահերու թիւն երկրիս ազդելու չափ աւելցած չէ։

Վերոյիշեալ 641 մահերու 45ը փողացաւէ և 19ը կարմրախտէ պատահած են, որ ըսել է պատահած տասը մահերէ մին միայն մեր երկրիս ազդող հիւանդութիւններէն առաջ եկած են։

Թէեւ հիւանդութեան այս աստիճանը չենք կրնար ճարակում կոչել, սակայն այդ հիւանդութիւններէն այս տարի պատահած մահերն եռապատիկն և կարելի է քառապատիկն եղած են նախորդ տարիներու։ Հետեւաբար այս կէտ կարեւորութեան արժանի է և ճշմարիտ պէտք մը առաջ կը բերէ ձեռք առնուած առողջապահական միջոցներու շարունակութեան և ամբողջացման։

Մօնիթէօռ ի վերջոյ կը յարէ թէ այս առթիւ յառաջ բերուած թիւերն, պաշտօնական վիճակագրէ առնուած ըլլալով, բացարձակ կերպիւ ստոյգ են։

⁂

Թաղապետական Դ. շրջանակի տնօրէնութիւնը տեղեկանալով որ Պէշիկթաշի մէջ տասն և մէկ դպրոցական տղաքներ հիւանդացած են, անմիջապէս քննութիւններ կատարելով հաստատած է թէ այդ հիւանդութիւնք պարզ փողացաւէ ու հարբուխէ յառաջ եկած են և թէ երկրիս ազդելու բնութիւն չունին։

— —

ՅՈՅՆ ՄԵՏՐԱՊՈԼԻՏՔ

Քաղկեդոնի նորընտիր յոյն մետրապոլիտ Տ. Եոաքիմ Նիքոմիդիոյ մի քանի օրէ հետէ Ֆէնէրի Պատրիարքարանին մէջ շնորհաւորական բազմաթիւ այցելութիւններ կ՚ընդունի։ Ի մէջ այլոց, հելլենական դեսպան Պ. Մավրոկորտաթօ, նորընտիր առաջին քարտուղար Պ. Զալաքօսթա և Վսեմ. Մավրոյէնի փաշա շնորհաւորութեան գնացին առ Տ. Եոաքիմ։

—Բօրիձանի մետրապոլիտ Տ. Ֆիլարեթօս Վաֆիատէս նախընթաց օր իւր պաշտօնատեղին ուղեւորեցաւ։

—Ֆիլիպէի յունաց մետրապոլիտ կարգուած է Բերայի յունաց քարոզիչ Տ. Ֆոթիոս։

— —

ԱՒԱԶԱՆՈՒԹԻՒՆՔ

Տրապիզոնի լրագրոյն մէջ կը կարդանք թէ նահանգին ժանտարմաներու դնդապետ Բէշատ պէյ, կուսակալին հրամանաւ, այլ եւ այլ կողմեր խուզարկութիւններ կատարելով յաջողած է, սպաննուած եւ ողջ, ձերբակալել երեսուն եւ ութի չափ աւազակներ, որք երկար ժամանակէ ի վեր կ՚ասպատակէին Ճանիկ գաւառին մէջ, ժողովուրդը կեղեքելով և այլ և այլ չարիքներ հասցնելով։ Քանի մը աւազակ եւս ստիպուեր են անձնատուր ըլլալ։

Ասոնցմէ Ֆաթսա գաւառակի շրջակայ Դուրա Համզա գիւղացի Բաշա Օղլու Օսման, որ ոստիկանաց կողմէ սպաննուած է, քանի տարի է ի վեր կ՚ասպատակէր այդ կողմերը, մարդասպանութեամբ, աւարառութեամբ և վերջապէս այլ և այլ չարիքներով ի միջի այլոց իւր եղբօր կնոջ ու աղջկան պատիւներն եւս բռնաբարած էր։

Զիւրիւք Սուի գաղթականներէն Կէտիկ օղլու Ահմէտ եւս սպաննուած է ոստիկանաց կողմէ։ Այս աւազակապետ մէկ ու կէս տարի առաջ Սամսոնի կողմերը գիշեր ժամանակ հեծեալ ոստիկանաց հանդիպելով սպաննած էր յիսնապետ մը և ոստիկան մը։

ՄԷՀՄԷՏ ՊԷՀԼԻՎԱՆԻ ԴԱՏԸ

Մէհմէտ Բէհլիվանի դատն երէկ, երրորդ անգամ ըլլալով, տեղի ունեցաւ Եղեռնադատ Ատեանին առջեւ։ Թէ՛ դատասրահի ունկնդրաց յատուկ մասին ինչպէս նաեւ դուրսը նրբանցքներուն մէջ հետաքրքիրներու ստուար բազմութիւն մը կար։ Պաշտօնատան այլ և այլ կողմերն ու պարտէզին մէջ եւս հարիւրաւոր անձինք կը գտնուէին տեսնելու համար զՄէհմէտ Բէհլիվան։

Դատաւորք երբ իրենց տեղը բազմեցան նախագահը ծանոյց, թէ անդամներէն Նիքոլաքի էֆէնտի հիւանդութեան պատճառաւ բացակայ էր և նորա տեղ վերաքննիչ ատենի անդամներէն Մէհմէտ պէյ կը գտնուէր։ Հետեւաբար հարկ էր ընթեռնուլ նախորդ նիստերու ատենագրութիւններն ամբողջութեամբ։ Նախագահին հրամանաւ կարդացուեցան ատենագրութիւնք մէկ ժամու չափ, յետ որոյ Մէհմէտ Բէհլիվանի փաստաբան Իզզէթ էֆէնտի կարդաց իւր պաշտպանութեան ընդարձակ գիրն։ Դատաւորք այդ գրի ընթերցման կէսը լսելէ վերջը խորհրդակցութեանց սենեակը քաշուեցան և պահ մի յետոյ դատասրահը վերադարձան։ Իզզէթ էֆէնտի վերսկսաւ իւր ընթերցումն, զոր աւարտեց խնդրելով որ Մէհմէտ Բէհլիվան անպարտ արձակուի։ Իզզէթ էֆէնտիի ընկերը Խալիլ էֆէնտի եւս միենոյն իմաստով խօսեցաւ և ամբաստանելոյն անպարտ արձակումը խնդրեց։ Ասոր վրայ ընդհանուր դատախազը հերքեց ու մերժեց ամբաստանելոյն փաստաբանաց պահանջումներն, որով օրինական ինչ ինչ կէտերու վրայ վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ ընդհանուր դատախազին և փաստաբանաց միջեւ։ Ընդհանուր դատախազն ի վերջոյ խնդրեց որ Մէհմէտ Բէհլիվանի համար իբրեւ ոճրագործ վճիռ արձակուի։

Նախագահը դատը վերջացած յայտարարեց, որովհետեւ թէ՛ երկու կողման փաստաբանք և թէ ամբաստանեալն յայտարարեցին թէ ըսելիք բան մը չունէին։ Դատարանին կողմէ տրուելիք որոշումն ուրիշ օրուան յետաձգուելով, դատը վերջացաւ ժամ 10ին։

Մէհմէտ Բէհլիվան, ըստ առաջնոյն խիստ հսկողութեան ներքեւ Բերայի ոստիկանատունը փոխադրուեցաւ։

Տրապիզոնի Րիզէ գաւառակին մէջ ի նորոյ կառուցեալ զինուորական ու պանդուխտներու յատուկ հիւանդանոցի շինութիւնն աւարտած է։

—Ինֆլուէնձան սկսած է ճարակիլ նաեւ ի Ռուսճուք եւ ի Թրնովա։ Ռուսճուքի պուլկար գիմնազիոնի աշակերտաց կէսն այդ հիւանդութենէ բռնուած ըլլալով, վարժարանը փակուեր է։

—Բերայի կառավարիչ Էմրուլլահ էֆէնտի քանի մը օրէ ի վեր կը տառապի հիւանդութեամբ մը որ ինֆլուէնձայի նշանները ցոյց կու տայ։

—Երէկ մայրաքաղաքս ժամանեցին Գավալայի Փրանսական և Տարտանելի ամերիկեան հիւպատոսք, Օսմ. Հանրային պարտուց վարչութեան իտալական պատուիրակ Պ. Մանքուրսի ու Տիկինն, եւ նոյն վարչութեան Պրուսայի քննիչ Մարգարեան Գրիգոր էֆէնտի։

—Միտիլլիի երկրաշարժէ վնասուելոց նըպաստելու համար կազմեալ յանձնաժողովը [illegible] հանած է նպաստի տոմսեր, որք պիտի բաշխուին ամեն կողմ։

—Հիճազէ եկած հեռագիր մը կը հերքէ լրագրոց ոմանց այն լուրը թէ նահանգին տէֆթէրտար Ահմէտ Մուխթար էֆէնտի մեռած է։ Հեռագիրը կը յարէ թէ Ահմէտ Մուխթար էֆէնտի ողջ առողջ է և թէ մեռնողն է նահանգին կեդրոնական արկղակալ Իզզէթ պէյ։

—Եւրոպական տարեգլխոյն առթիւ երէկ գիշեր Սիրքէճիի կայարանին մէջ հացկերոյթ մը տրուեցաւ երկաթուղւոյ պաշտօնէից կողմէ։

ՊՕՆ ՄԱՌՇԷ

ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐՔ 1890

ՊՕՆ ՄԱՌՇԷԻ Տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել իր բազմաթիւ յաճախորդաց թէ ԿԱՂԱՆԴԻ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ցուցակն արդէն պատրաստուած է։

Ուստի կը հրաւիրէ հասարակութիւնը՝ պարզ այցելութիւն մը կատարել իր վաճառատան մէջ, գաղափար մը կազմելու համար պէսպէս առարկայից այլազանութեան վրայ, զորս ՊՕՆ ՄԱՌՇԷՆ կ՚ընծայէ այս տարի խիստ աժան գներով։ Վերջին ժամու բոլոր նորութիւնք ամփոփուած են այս ընդարձակ ցուցահանդիսի մէջ։

ՊՕՆ ՄԱՌՇԷԻ Տնօրէնութիւնը պարտք կը համարի մի և նոյն ժամանակ հրաւիրել իւր յաճախորդները՝ որ վերջին վայրկեանին չըսպասեն իրենց գնումները կատարելու համար, որպէս զի վերջին օրերու մէջ գտնուած առարկաներէն աւելի բազմաթիւ նիւթերու վրայ կարենան կատարել իրենց ընտրութիւնը։

ՀԵՌԱԳՐԱԼՈՒՐՔ

ԱՐԵՒԵԼ. ՀԵՌԱԳՐ. ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵՆԷՆ

Փարիզ, 31 դեկտ.

Պ. Տըրւան, Ադրիանուպոլսոյ ֆրանսական հիւպատոսն, և Պ. Լ. Լըմուան, Քրէտի Լիոնէի Կ. Պոլսոյ ճիւղին տնօրէնն, Պատուոյ Լէգէոնի ասպետ անուանեցան։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա, 20 դեկտեմբեր

Պորսան գոց է։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Բարիզ, 31 Դեկտեմբեր ժամ - վայր. — երեկոյ	
Ֆրանսական Ռանթ 3 %	87 27 1/2
» » 4 1/2 %	105 82 1/2
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	17 50
Օսմանեան երկաթուղի	74 25
» Րէժիի բաժնեթուղթք	515
Պանք Օթօման	531 25
Գրէտի Լիոնէ	687 50
Իտալական Ռանթ 5 %	95 20
Հելլենական 5 %	476 25
Բրիօրիթէ Թիւրք	481 25
Եգիպտական միացեալ	469 75
Պանք տը Բարի	792 50
Օսմ. մաքս. արժէթուղթ	— —
Սուէզի ջրանցք	2310
Չէք Լոնտրայի վրայ	25 22
Լոնտոն, 31 Դեկտեմբեր ժամ - վայր. — երեկոյ	
Անգլ. քօնսօլիտէ	97 3/16
Օսմ. » Սէրի Դ.	17 5/8
» » » գոց	— —
» » » Ա.	37 1/2
» » » Բ.	22 1/8
» » » Գ.	17 5/8
Փոխառութիւն 1877	101 5/8
Պանք Օթօման	11 1/4
Եգիպտական միացեալ (իւնիֆիյէ)	93 1/16
» առանձ. (բրիվիլեժիէ)	103 1/4
Տայրա Սանիէ	82 7/8
Տօմէնիալ (փոխառ. Ռօչիլտ)	102
Հելլենական 5 %	93 1/2
Մօնօբօլ »	77 3/4
Ռուսական 1889	93 1/2
Փոխանակութիւն Բարիզի վրայ	25 22
Վիեննա, 31 Դեկտ. ժամ — վայր —	
Օսմանեան երկաթուղի	37 30
» Րէժիի բաժնեթուղթք	115
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	118 50
Պերլին, 31 Դեկտ. ժամ — վայր —	
Փոխանակութիւն Լոնտոնի վրայ	20 35
Պուլղ. թղթադրամ	218
Օսմանեան երկաթուղի	82 70
Օսմանեան քօնսօլիտէ Սէրի Դ.	17 40

ԼՈՆՏՈՆԻ ԿԵԱՆՔԸ

ԼՈՆՏՈՆ, 25 դեկտ. 1889

Ծննդեան տօնը.—Սանթա Քլօզն և մանկունք.—Առասպելախառն պատմութիւն մը.—Բրուան դիւցազնը.—Ցուցապետին դերը։

Ծննդեան շաբթու մէջ ենք հոս։ Անգլիացիք կը տօնեն իրենց Ծնունդն այսօր։ Մեծ նշանակութիւն կը տրուի աստ Ծըննդեան տօնի։ Ուսանողն անձկանօք կը նայի այդ օրուան, երբ գրքերը մէկդի թողլով պիտի գտնէ ինքզինքն իր սիրելեաց և մերձաւորաց քով։ Գործաւորը կը սփոփուի այդ օրուան խորհրդովն երբ իր ծանր աշխատանք մէկ կողմ դնելով պիտի զուարճանայ մի քանի օր։ Կերպով մ՚ուղիղ է ըսել թէ Քրիստոսի թշնամիք իսկ անհամբեր կ՚ըսպասեն իր Ծննդեան տօնի, իրենց մասնաւոր հաշւոյն անշուշտ։ Օրինակի աղագաւ, Լոնտոնի Գարեջրատէրք—որք կարծենք այդ ցուցակէն դուրս չեն—որք՝ եթէ հարցնելու ըլլանք՝ մազի չափ հաւատք չունին Ծննդեան տօնի սրբազան նշանակութեան վրայ՝ կը հաւատան և գիտեն թէ այդ տօնի առթիւ կրնայ պատահիլ իրենց հարստութեան ծնունդն, այն «թունաւոր հեղուկ»ին շահած դրամովը։

Ծննդեան տօնի երջանկութենէն և հաճոյքէ չեն զրկուած փոքրիկներն։ Անգլիացի մանկունք Ծննդեան նախորդ գիշերն իրենց գուլպաները կը կախեն ծըխնելոյզին մէջ, այն ապահով վստահութեամբ թէ առաւօտուն շաքարեղէններով լեցուած պիտի գտնեն զայնս։ Անգլիացի մանկունք ունին Սանթա Քլօզ (Santa Claus) մը, որ տարին անգամ մը, Ծննդեան առթիւ կ՚այցելէ տուները, ծխնելոյզներէ վար իջնելով. ուստի և աղայք գուլպաները կը կախեն անդ ընդունելու համար Սանթա Քլօզի նուէրներն։ Այս Սանթա Քլօզը կը ներկայացուի իբր ծերունի մարդ մը, որ հետը կը բերէ խաղալիքներ և շաքարեղէններ տղայոց համար։ Զարմանալի է որ այս ծերունին չհամարձակիր այցելել մեր փոքրիկներն յԱրեւելս, ո՛ գիտէ թերեւս կը խորհի թէ այն տեղի տղայոց գուլպաները չկրնար լեցնել կա՛մ շատ մեծ կամ ծակոտկէն ըլլալնուն համար։—Հարկ չկայ ըսել թէ իրենց գուլպաները ծխնելոյզներու մէջ կախող տղայք իսկ գիտեն թէ Սանթա Քլօզն իրենց ծնողքն է, այլ այդ մասին շատ բծախնդիր չեն ցորչափ շաքարեղէնք կուգան։ Նոյն ատեն յայտնի է թէ Սանթա Քլօզի իրական մէկը լինելուն հաւատացող միամիտ դեռատի մանկունք կան։ Այսչափ մեր մանուկ ընթերցողաց համար։ Արդ, պատառ մ՚ալ «յառաջացելոց»։

Ծննդեան տօնի վրայօք մի քանի խօսք ըրած ատեննիս չմոռնանք շաբաթաթերթերու ծննդեան արտասովոր թիւերն, որք ապաքէն այս առթիւ կարեւոր և յիշատակելի երեւոյթներէն են։ Աստ, շաբաթաթերթք ունին իրենց ծննդեան մասնաւոր թիւերն, բոլոր երեւակայելի հրապոյրներով։ Բայց մենք այժմ չպիտի նկրտինք ընդհանուրին վրայ խօսիլ, այլ կը շատանանք Լոնտոնի առաջնակարգ պատկերազարդ շաբաթաթերթերէն՝ «Կըրաֆիք»ի վրայ ակնարկ մը ձգելով։ Որպէս արդէն ընթերցողաց ծանօթ է, Կրաֆիք՝ պատկերազարդ շաբաթաթերթերու ամենէն յաջողներէն է։ Եւ եթէ այդչափ չըլլար նորա հրատարակիչք օրական Կրաֆիք մ՚ալ հրատարակելու յանդգնութիւնը չէին ունենար անշուշտ։ Կրաֆիքի հրատարակիչք քիչ ժամանակի մէջ իրենց թերթի գտած ընդունելութենէն քաջալերեալ և գուցէ քիչ մ՚ալ շլացած՝ նոր տարւոյ առաջին շաբթէն սկսեալ պիտի հրատարակեն օրական Կրաֆիք։ Թէ պատկերազարդ օրաթերթ մը պիտի յաջողի՞—կամ պիտի վճարէ՞—խնդիր է տակաւին, զոր Կրաֆիքի ապագայն պիտի պարզէ։

Արդ դառնանք Կրաֆիքի Ծննդեան թըւոյն զորմէ պիտի խօսէինք։ Կրաֆիքի այդ թիւն արդարեւ խիստ ընտիր է, պատկերներն սքանչելի, պատմութիւններն կրթիչ եւ զուարճալի, իսկ Ճեսիգայի մեծադիր գունաւոր պատկերն—որ կը դրուի նոյն թուով—գնահատել արուեստագէտին թողունք։ Կրաֆիք ի սոյն թիւոյն մէջ կար պատմութիւն մը— կամ վիպակ մը եթէ կ՚ուզէք —որ անտարակոյս գերազանց բան մը էր։

Մեծ շոգենաւի մը պատկերն է առաջին տեսարանն։ Շոգենաւին մէջ կան քառասուն ճամբորդք, որոց մէկը միայն գեղեցիկ սեռէն է. հարկ է ըսել թէ «[illegible] օրինօք» միւս երեսուն և ինը ուրեմն տգեղ սեռէն են։ Պատկերը կը ներկայացնէ մեր օրիորդ ճամբորդը շոգենաւին տախտակամածին վրայ՝ թիկնաթոռին մէջ ընկողմանած. գոգը ունի չնիկ մը, որուն տակաւ կը թուի իր բոլոր ուշադրութիւն։ Իր բոլորտիքը շարուած են շոգենաւին 39 ճամբորդներն, «որպէս ագռաւք ի դէշ»՝ Ամէն դասակարգէ և ամեն ձեւէ ու տեսակէ։ Հարկ չկայ ըսել թերեւս թէ մեր բոլոր ճամբորդներէն սրտեր կը բաբախին այդ մէկ օրիորդի համար։ Իւրաքանչիւր ոք նորա սիրտը շահելու ետեւէ է։

Պատկերներէն միոյն մէջ կը տեսնենք օրիորդը շոգենաւին մէկ ծայրը կանգնած՝ հոն են դարձեալ մեր պարոններ, զի «ուր գէշն անդ և ագռաւք»։ մին հեռադիտակը կ՚երկարէ նորա. երկրորդ մը աթոռ և այլք՝ ինչ որ սիրտը շահելու յարմար սեպեն. և այս ամենը նորա հաճելի և սիրելի երեւնալու համար։ Նաւապետը շոգենաւին մէջ անցած դարձածները կը դիտէր անշուշտ, ուստի եւ ի խնդրոյ օրիորդին հետեւեալն կը հնարէ ի լուծումն այս կնճռոտ խնդրոյ։ — Նկատելով որ այդ մէկ օրիորդի համար անկարելի է ամուսնանալ այս բոլոր պարոններու հետ, նըկատելով նաեւ որ օրիորդը ասոնցմէ մին ընտրելով միացեալներուն իրաւունք և արդարութիւն ըրած չ՚ըլլար, Նաւապետը կ՚առաջարկէ որ յաջորդ օրը երբ օդը պարզ եւ ծովը խաղաղ ըլլայ, օրիորդը ծով նետուի եւ մեր պարոններէ ո՛վ որ զառաջինն ծով նետուի զնէ ազատելու համար՝ ըլլայ նորա ապագայ ամուսինը։ Բացարձակ մեծամասնութեամբ կ՚որոշուի, և որպէս դիւրին է գուշակել (զի ըսածնիս վէպ է ըսինք) յաջորդ օրը օդը պարզէր եւ ծովը խաղաղ, ուստի եւ ժամ էր այդ խորհրդի գործադրման. . . . Մէկ կը նետուի օրիորդը, որուն կը հետեւին անշուշտ մեր պարոններ, մինչեւ իսկ վերեւ յիշած չնիկնիս։ Մակոյկ մը օրիորդն ի շոգենաւ կը բերէ, իր ետեւէն քաշելով մեր դիւցազներն, որոց իւրաքանչիւրն ընտրելութեան իրաւունքն իրեն միայն կուտար։ Շոգենաւին մէկ եզերքը կը նշմարենք երիտասարդ մը, որ մտախոհ՝ վերադարձող մակոյկին և հետեւորդներուն վրայ յառած է աչքը։ Պատկերը կը ներկայացնէ այս երիտասարդը մէկ ոտքը դէպի ծով երկարած բազկոնակին մէկ թեւը կէս մը հանած, այլ շուարած։ «Լինել թէ չլինել» այդ է իր մտածումն։ Ինքզինք լողալ չգիտէ, և թէեւ ինքն ալ միւսներէն վար չմնար մեր դիւցազնուհին սիրելու, այլ իր կեանքն եւս կը սիրէ. անձնասիրութիւնը կը յաղթահարէ և մեր այս երիտասարդ որպէս ըսինք կանգնած է շոգենաւին եզերքն. աչերն սեւեռած է վերադարձողներուն վրայ, քաջ համոզուած ըլլալով թէ աղէկն իրեն բաժին չկար։ Ամենքն ալ շոգենաւին տախտակամածին վրայ են հիմայ. Խօսքը նորէն խորհրդատու Նաւապետինն է, որ օրիորդին դառնալով կը յարէ «Նկատելով որ մէկ կին մը չկրնար ամուսնանալ երեսուն և ութ անձանց հետ—և ադոնք ալ թրջած տեսակէ—ինչո՞ւ չամուսնանալ չոր պարոնին հետ»։ Օրիորդը կը հաւանի, մեր լողալ չգիտցող անյաղթ պարոնը կը հրճուի այլ մեր միւս 38 դիւցազներու վիճակը երեւակայել դիւրին չէ։—Արդ, պատմութիւնն ամբողջացնելու համար յիշենք նաեւ վերջին տեսարանը, որ կը ներկայացնէ եկեղեցի մը. հոն է մեր չոր պարոնը իբրեւ փեսայ. հոն է մեր օրիորդը իբրեւ հարս. հոն են և մեր դիւցազներն իբրեւ հանդիսատեսք, որոց կերպարանք սակայն կը մատնէ իրենց սրտի վիշտն ու նախանձ, ոմանք կ՚արտասուեն ալ, զի չէին յաջողած. . . . — Այսպէս կ՚աւարտի պատմութիւնը, զոր կարծենք աւանդական կերպով մը կը վերջացնեն մեր մամիկները՝ թէ «այս ամենն վերջը երկինքէն երեք խնձոր կ՚իյնայ, մէկը՝ նոր ամոլից, միւսը՝ ընթերցողին եւ երրորդն ալ՝ (ամենէն լաւ) պատմողին»։

Լոնտոնի օրուան դիւցազն է Պարնըմ, նոր աշխարհի զաւակ մը, որ հին աշխարհի եւս ծանօթ է իբրեւ ցուցադրիչ մը (showman)։ Նոյեմբերի 11 էն ի վեր կը գտնուի աստ և ամեն օր հազարաւորներ կ՚այցելեն իր ցուցահանդէսն, որ աշխարհի եզական և ամենամեծ ցուցահանդէսը լինելու առանձնաշնորհումն ունենալ կը թուի։ Պարնըմի կենսագրութիւնն ընդ առանձին հատորներ հրատարակուեցան աստ և տակաւին կը հրատարակուին։ Լրագրեր և պարբերական թերթեր անընդհատ կը գրեն և կը խօսին այս մարդուն վրայ և իր մեծ ցուցահանդէսին վրայ, ուստի և յուսանք բոլորովին անօգուտ չըլլար և մեզ քանի մը խօսք ընել այս առթիւ։ Ցօղուածագիրը պատիւ ունեցած է տեսնել զՊարնըմ և իրեններն և ներկայ գտնուիլ նորա հովանաւորութեան տակ ներկայացուած պատմական և դասական խաղին՝ Ներոնի. ապա ուրեմն մեր քննողութեան օգնական առնլով այլոց գրաւոր քննողութիւններ կը փորձենք ընթերցողին ծանօթացնել Լոնտոնի օրուան դիւցազնն և օրուան հետաքրքրութեան և զուարճութեան կեդրոնը։

Ֆինիաս Թէյլըր Պարնըմ՝ մեծ մարդոց յատուկ առաջաբանովս սկսած է իր կեանքըն. աղքատ ծնողաց զաւակ էր. տասն և հինգ տարեկան էր երբ հայրը կը մեռնի և իրեն ինկած հօրենական ժառանգութիւն պարտուց կոյտ մ'է միայն, մինչ զի հօրը թաղման ներկայ գտնուելու համար պատանի Պարնըմ ոտքին կօշիկները փոխ առնելու հարկին տակ կը գտնուէր։ Թէ կանուխ հասակէն ստակ չահելու և ստակ վաստկելու մէջ ճարպկութիւն ցոյց կուտայ. Տասն և ինը տարեկան հասակին մէջ կ'ամուսնանայ, թէեւ ժամանակէ մը վերջ դիտել կուտայ թէ «դեռատի անձանց մտքեր աւելի հասուննալու են որոշելու համար իրենց կենաց մէջ պատահելիք ամենէն կարեւոր դէպքը»։

Պարնըմ կը ձեռնարկէ տարբեր տարբեր գործոց, զորս սակայն շուտով կը լըքանէ, զի կ'ըսէ «ատոնք իր գործին չէին գար»։ Վերջ ի վերջոյ կ'որոշէ—և կը յաջողի ալ—ցուցադրիչ մ'ըլլալ։ Ոչինչ դրամագլխով մը կը նետուի այս նոր ասպարէզին մէջ, շուտով կ'առաջանայ, զի ունի առ այդ անհրաժեշտ եղած բանը, զոր մեզմէ խելացիներ «երկաթէ կամք» կոչած են։

Ութսուն տարեկան է այժմ Պարնըմ, զուարթ ու կայտառ դէմքով, կորովի և տոկուն մարմնով։ Քառասուն տարիէ ի վեր կը վարէ հասարակաց զբօսանաց գործը և թուի թէ իրօք կը սիրէ զայդ։ Թողունք որ ինքն իրեն համար խօսի այժմ. —«Ցուցահանդէսի գործը» կ'ըսէ Պարնըմ «ունի վեհութիւն (կամ վսեմութիւն) ամէն երեւոյթներն ու աստիճաններն, կապիկէ մը ներկայացումէն սկսեալ մինչեւ երաժշտութեան ամենաբարձր արհեստին արտադրութիւնն, կամ տաամ մը որ կը պարունակէ կայսրութիւններ և հանճարեղ արհեստագէտին համար կ'ապահովէ աշխարհահռչակ համբաւ մը, որուն իրաւամբ կրնան ցանկալ իշխանք։ Մարդիկ, կանայք և մանկունք, որք չեն կրնար ապրիլ ծանրութեամբ միայն, իրենց զուարթագոյն և թեթեւագոյն եղանակներ եւ ժամերն անցունելու համար կը կարօտին բանի մը, և նա որ կը լեցնէ այդ պէտքը՝ կը գտնուի գործի մը մէջ որ հաստատեալ է մեր բնութեան հեղինակէն։ Եթէ ոք արժանաւոր կը կատարէ իր սոյն առաքելութիւն և կը զուարճացնէ, առանց ապականելու բարոյականը, այդպիսին ոք պէտք չէ երբէք խորհիլ թէ ապրած է ունայն տեղը։

Թուի մեզ թէ Պարնըմի սոյն բացատրութիւնք խիստ պատշաճ պատասխան մ'են այնպիսեաց որք ամեն կարգի զուարճութենէ կը խորշին։ Բացարձակապէս կը հակառակինք անհամ և լոկ վայրենական կամ անարգական կրքեր յուզող ներկայացմանց, այլ չենք կարող չհամակրիլ այն անձանց որք անմեղ ու անամօթաբար ալ կրթիչ ներկայացումներով զմեզ զուարճացնելու նպատակ ունին։ —Պարնըմ ցուցադրիչ մը ըլլալէ զատ բաւական կարող ճառախօս մ'եւս է. ժամանակին նշանաւոր հանդիսացած է իր հակաբեգութեան ճառերով. մի քանի առթիւներով Աւետարանի քարոզ իսկ խօսած է կ'ըսէ իր կենսագրութիւն։ Արդարեւ իր բոլոր ներկայացմանց մէջ դժուար է, եթէ ոչ բոլորովին անկարելի՝ գտնել անբարոյականութեան հետքը, որ ցաւալի է ըսել գերիշխան է սոյն կարգի զուարճութեանց մեծագոյն մասին մէջ։

Եւ այս ամենէն վերջն ալ տակաւին, Պարնըմ կը վայելէ—քիչ չատ—քաղաքագէտի, եւ գրագէտի համբաւն եւս։ Իր կենսագրութիւնը ինքն իր ձեռքով կը գրէ, եւ իր բոլոր գրուածոց մէջ կը նշմարուի գրողին զուարթ բնութիւնն, զոր Պարնըմ իր մեծագոյն գանձը կ'անուանէ։ Իր կենսագրութիւն հրատարակուած է ո՛չ միայն յԱմերիկա եւ յԱնգլիա, այլ եւ ի Գերմանիա եւ ի Ֆրանսա։

Պարնըմ իր համարատուութիւններէն միոյն մէջ կը հաստատէ թէ իր այլ և այլ ներկայացմանց առթիւ վաճառած է 82 միլիոն 464.000 մուտքի տոմսակ. այս ընչանակէր անշուշտ թէ նոյն թուով տարբեր յաճախորդներ ունեցած է, զի մի եւ նոյն անձը կրնայ չատ անգամներ ներկայ գտնուիլ. եւ սակայն այդ ամենէն վերջն ալ 82,464,000 տոմսակ վաճառել բան մը կը նշանակէ անշուշտ։

Արդ, ամբողջ Արեւելքը մեզ յատկացնելու նպատակ եւ փափաք չունենալով կանգ առնունք աստ, եւ առաջիկային, մի քանի օրէն թերեւս կը շարունակենք խօսիլ բուն իսկ Պարնըմի ցուցահանդէսին մէջ մեր տեսածներուն վրայօք։ Ցտեսութիւն ուրեմն։

ԱՐՄԷՆ ՖՆՈՒՆԻ

ԿԱՃԱՌԱՑ ԾԱԳՈՒՄԸ

Կաճառաց հաստատութիւնը տուած է գլխաւոր զարկ մը գիտութեանց և դպրութեանց յառաջդիմութեան։ Քաղաքակիրթ ազգեր, զգալով զորա կարեւորութիւնն, հիմնած են յԵւրոպա և յԱմերիկա, մայրաքաղաքաց և բազմամարդ քաղաքաց կեդրոններու մէջ ուսումնական Ակադեմիաներ։ Դոքա ամեն ուրեք կը ծառայեն միեւնոյն նպատակին։ Գեղարուեստից և գեղատեսից զարգացմամբն ընկերութիւնք այնքան աւելի կը յառաջդիմեն որով քաղաքակրթութիւնը կը չահի և կը ծաւալի։ Այն զանազան ճիւղերուն մէջ որք կը բաղկեցնեն այս ուսումնական ժողովները, գիտութիւնն իւր բաժանումներովը՝ բնական և բարոյական՝ կը գրաւէ գլխաւորագոյն տեղին, և կրնայ ըսուիլ թէ դա եղած է առաջինն այդ կարեւոր մարմնոյ հաստատութեան պատճառներէն։

Զայն մշակելու, նոր սկզբունքներ ի վեր հանելու, աշխատութեանց զանազան արդիւնքներ ի մի հաւաքելու, նոր հնարքներ ի լոյս բերելու, բեղմնաւոր հանճարներ քաջալերելու համար այդ հոյակապ կաճառներն մատուցած են և կը մատուցանեն մարդկութեան անգնահատելի ծառայութիւն։ Արդ՝ այդ հաստատութիւններ կը պարտին գլխաւորաբար իրենց ծագումն այն ջանից, այն իմաստասիրական երկոց՝ որոց հանդիսացած են հեղինակք Տէքարդ, Լայպնից. այլ մանաւանդ Անգլիացի մեծահռչակ իմաստասէրն Պաքոն։ Սա՝ որ յեղաշրջած էր մտածմանց եղանակն իր ընծայութեան դրութեամբն, որ մինչեւ իսկ զոհ գացած էր իր չատ աղօթած փորձնական իմաստասիրութեան առաջին սկզբունքին, կ'ամփոփէր գիտական վէպի մը մէջ իր տեսութիւններն և գաղափարներն ուսումնական ընդարձակածաւալ հաստատութեան մը վրայ։ Իր այդ երկն, որ կը յորջորջուի Նոր Ատլանտիս, չը հաւասարիր անտարակոյս միւս կարեւորագոյն գրուածոց, սակայն և այսպէս սա եւս չէ զուրկ ունենալէ իր մեծ նշանակութիւնը. Նա մանաւանդ զի ապա՝ այդ նիւթին վրայ ճառողներն ունեցած են իրենց առաջնորդ Պաքոնի սոյն գործն, որ դժբաղդաբար կիսաւարտ վիճակի մէջ թողուցած է։ Ուստի՝ բանասիրաց և հռչակաւոր իմաստասիրաց ուշադրութեան առարկայ եղող սոյն մատենին վրայ արժան կը համարիմք համառօտ տեղեկութիւն մը տալ, մանաւանդ զի ուսումնական կաճառի մը հաստատութիւնը մեզ համար արդիւնաւորութիւն ունեցող խնդիրներէն մին է։

Նոր Ատլանտիս ունի արկածավէպի մը հիւսուածքն։ Եւրոպէ վերադարձող ճամբորդք կը կրեն մրրկայից և տաժանելի ճանապարհորդութիւն մը։ Սոսկալի փոթորիկ մը կը ջախջախէ նաւն և զանոնք կը նետէ ծովերուն մէջ կորուսած կղզւոյ մը եզերաց վրայ։ Դա կը կոչուի Պէն Սալէմ։ Մինչ մեր ճանապարհորդք կ'երեւակայեն տեսնել անմարդաբնակ կամ առաւել մարդակեր վայրենիներէ բնակեալ երկիր մը, ահա զարմանալի երեւոյթներ կը պարզուին իրենց առջեւ։ Նաւաբեկեալք ընդ առաջ կուգան բարեկիրթ քաղաքացիներ՝ որք կը հիւրընկալեն զայնս սիրագին։ Նոցա կրած տառապանքները թեթեւցնելու համար կ'ընծայեն ամեն դիւրութիւն։ Զբօսանք և զուարճութիւնք անպակաս են։ Նոցա տրամադրութեան ներքեւ կը դրուին ձեռնհաս անհատներ՝ կղզւոյն մէջ գտնուած հրաշալիքները ցոյց տալու և նկարագրելու համար։ Ըսեմք աստ թէ այս կղզեցիք կը գերազանցեն հին աշխարհի բոլոր բնակիչներն իրենց իմաստութեամբն, առաքինութեամբն և ամեն տեսակ բարեմասնութեամբն։ Զանց ընելով զանազան չէնքերու նկարագրութիւնն, կանգ առնունք Սողոմոնի Տուն անուամբ ուսումնական հաստատութեան առջեւ. պարտ է աստ անցողակի ըսել թէ երբ Պղատոն երեւակայական լաւագոյն կառավարութեան մը օրինակը փորձել ուզեց, հաստատեց զայն Ատլանտիս անուամբ ընդարձակ կղզւոյ մը մէջ. Պաքոն եւս նմա հետեւելով դրած է մարդկային գիտութեանց ամբարանը կղզւոյ մը մէջ զոր կոչած է Նոր Ատլանտիս անուամբ։

Արդ Սողոմոնի Տունն է որ կը ներկայացնէ այդ նշանաւոր հանդիսաբանն։ Անդ կը գտնուի ինչ որ մարդկային հանճարը կրցած է հնարել ի վեր հանելու համար բնութեան գաղտնիքները, զննելու ամեն երեւոյթ, և տարածելու նոր լոյս մը աշխարհի իրաց վրայ։ Այսպէս կը տեսնուին հոն աշտարակներ, բարձր դրից վրայ հաստատեալ դիտարաններ, կայարաններ, որոց մէջ գիտունք՝ փակուած՝ կը նուիրեն իրենց ամբողջ կեանքը կատարելով աստղաբաշխական զննութիւններ, մեքենայական, օդային բարեխառնութեանց վրայ ուսումնասիրութիւններ։ Այլուր կ'երեւին երկրին խորերուն մէջ պեղեալ քարայրներ, անձաւներ, յորս կը պահուին օդի մէջ դիւրալոյծ մարմիններ, ուր տեղի կ'ունենան զանազան տեսակ փորձեր. ինչպէս եւ հանքեր, մետաղներ, արուեստօրէն արտադրելու համար կատարուած փորձերը։ Սողոմոնի Տան չուրջը կան ջրվէժներ որք կ'օգնեն ջրոյ պէտք եղած զօրութիւնն յառաջ բերելու, և զայն գործածելու նոր փորձերու զանազան աստիճանաց մէջ. աշտարակներ և այգեստաններ՝ հողին յատկութիւններն ուսումնասիրելու համար, յորս կը սնանին զանազան կենդանիք ի պէտս անդամազննութեան և բնական պատմութեան. գործարաններ արտադրելու համար օդային երեւոյթներ, ձիւն, անձրեւ, կարկուտ, աւազաններ ջրային կենդանեաց համար։ Կան նաեւ մասնաւոր չէնքեր յորս կը պատրաստուին դեղորայք և ազգի ազգի ըմպելիք, առողջաբանական սնունդք, հնոցներ ուր կ'արտադրուի աստիճան աստիճան տաքութիւն. բնական գիտութեան, լուսոյ և գունոց վրայ փորձերու համար բնալուծութեան համար յատուկ բաժանումներ. երկրաչափական և աստղաբաշխական գործիքներով լի սենեակներ։ Անպակաս են այդ փորձեր դեղերու կենդանի և անկենդան մարմնոյ վրայ գործած ազդեցութեան իրազեկ լինելու համար։ Սողոմոնի Տան մէջ կ'ընդարձակին միջանցքներ և սրահակներ ոյց մէջ ցոյց դրուած են օրինակներ, մեքենաներ, զանազան հրաշակերտներ իրենց հնարիչին արձաններովն ի միասին։ Պաքոնի նշանակած փորձերու մէջ յիշատակելի են օդի մէջ թռչնոց նման թռչելու ընդօրինակութիւնն և ընդծովեայ նաւերու չինութիւնն։

Ասոնցմէ զատ կան նաեւ աշխատանոցներ որոց մէջ կը փորձուին տեսակ մի հրաշքներ, ոչ թէ սակայն տգէտ ժողովուրդը խաբելու նպատակաւ, զի պարտի մարդ գիտնալ թէ Սողոմոնի Տան առաքինի և իմաստուն գիտնոց համար ուրիշ մը պատրելէ մեծագոյն ոճիր չկայ. այլ միմիայն բնութեան զօրութեան գաղտնեաց թափանցելու մտօք։ Արդ՝ սոյն հոյակապ հաստատութեան գործօն անդամոց միակ զէնքն է աշխատութիւնն, որով ունեցած են անսահման իշխանութիւն մը աշխարհի մէջ գոյութիւն ունեցող իրաց վրայ. այնպէս զի դոքա հաւասար են պատուով պետական բարձրաստիճան անձանց. երբ երեւին ժողովրդեան մէջ, ամեն ոք ծունր կուգայ նոցա առջեւ և կազմելով վեհ թափոր մը կը շրջապատեն զանոնք կրօնական չքով ու արարողութեամբ։ Պաքոն ասով անտարակոյս իմացնել կ'ուզէ թէ ինչպէս պարտի մարդ յարգել ու մեծարել գիտունները. Սոքա դուն ուրեք կ'երեւին հասարակութեան մէջ. զի իւրաքանչիւրն պարապելով անդադար իր մասնաւոր աշխատութեամբն ու բաժանումովը չունի ժամանակ ժողովրդեան հասարակ խաւին հետ խառնուելու. Պաքոն տուած է ամենուն զանազան ծիծաղելի մակդիրներ, ոմանք լուսոյ վաճառականներ են, այլք աւարառուք, ուրիշներն որսորդներ, ռահվիրայք իրենց զանազան պաշտօններուն համեմատ։

Սողոմոնի տան մէջ երբեմն տեղի կ'ունենան ընդհանուր ժողովներ յորս ամեն ոք կը յայտնէ իր աշխատութեան արդիւնքներն. սակայն իմացականութեան ընտրանւոյն վերապահուած է մասնաւոր ճշմարտութեանց սկզբունքներն բաղդատելու նոցա առնչութիւններն փնտռելու և եզրակացութիւններն հետեւցնելու բարձր պաշտօնն։ Ամեն գիւտ աղէտները բառնալու նոր միջոցները հրապարակաւ կը յայտարարին ամբողջ պետութեան սահմանին մէջ։

Պաքոն կրօնական բնոյթ մը տուած է իր ուսումնական ատադաժողովին անդամոց, այնպէս զի Պէն Սալէմ կղզւոյն կաճառորդք կ'երգեն իրենց ժողովներու մէջ եկեղեցական նուագներ եւ նուիրական մեղեդիներ ուղղեալ առ վեհագոյն հեղինակն այն հրաշալեաց որք իրենց զննութեան և ուսումնասիրութեան առարկայներն եղած են. նաեւ աղօթքներ կ'ընեն նորա աջակցութիւնն հայցելու ճշմարտութեանց հետախուզութեանց մէջ։

Նոր Ատլանտիդն հոս կանգ կ'առնու։ Ըստ իւր հրատարակչին՝ Պաքոն իւր կենդանութեան ժամանակ քանիցս դիմումներ ըրած է առ խորհրդարանն եւ մինչեւ իսկ թագաւորէն արտօնութիւն ստացած է հաստատելու Անգլիոյ մէջ Սողոմոնի տան նման ուսումնարան մը։

Այս սկզբանց հետեւելով՝ ապադայ հեղինակք ջատագով հանդիսացան կաճառներու հաստատութեան։ Ինչ որ ամենէն աւելի ուշադրութեան արժանի է Պաքոնի երկին մէջ, այն է թէ նա տեսակ մը գուշակ եղած է ապադային հնարքներուն և յառաջդիմութեանց։ Իրօք ինչպէս Ֆօնթընէլ եւ Սպրէթ՝ Լոնտոնի ընկերութեան պատմաբանը՝ կ'ըսեն Պաքոնի սոյն գործին համար թէ իմաստնոյ մը վէպը, գիտնոյ մը երազն էր, սակայն եւ այնպէս այդ երազն, այդ վէպը պիտի դառնէր իրականութիւն արդի դարուս մէջ։

Մաքօլէ որ մանրակրկիտ քննութենէ մ'անցուցած է Պաքոնի գործերն եւ իմաստասիրութիւնը, կ'ըսէ Պղատոնի եւ Պաքոնի բաղդատութեան մը մէջ թէ մինչ Պղատոնի իմաստասիրութեան նպատակն էր աստուածացընել մարդը, Պաքոնինն էր մարդուս իր գոյութեան ժամանակ պէտք ունեցած միջոցներն հայթայթել, Պղատոնեանը կը նկրտէր բարձրացնել մարդս հասարակ պէտքերէն դէր ի վեր, մինչ Պաքոնեանը կը մատակարարէր նմա այդ սովորական պէտքերն։ Առաջինն էր ազնիւ, այլ երկրորդն էր գործնական եւ դիւրամատչելի, Պաքոն սեւեռած էր աչքն հողին վրայ հաստատուած նշանի մը, կ'ըսկսէր զննութեամբ և կը վերջացնէր արհեստիւ մինչ Պղատոն բառերով կ'ըսկսէր և բառերով կը վերջացնէր։

Այլուր՝ Մաքօլէ ճառելով Նոր Ատլանտիսի վրայ կ'ըսէ թէ «մարդկային ոչ մի արտադրութեան մէջ կարելի է գտնել այնքան խորին և լուրջ իմաստութիւն։ Նա արտաքսած է հրաշալեաց ցանկէն ինչ որ անկարելի է, ինչ որ անմատչելի է ընծայութեան եւ ժամանակին զօրաւոր ազդեցութեան»։ Եւ կը յաւելու թէ այդ փառաւոր գուշակութեան մէկ մասը կատարուած է և ամբողջութիւնը կը կատարուի ամեն օր մեր չուրջը։

Դոցա մէջ առաջնակարգ տեղ կը գրաւէ, ըստ Ֆօնթընէլի, Պոլոնիի համալսարանն որոյ ճշմարիտ հիմնադիրն եղած է Մարսիլի կոմսը։ Սա նուիրեց այդ հաստատութեան իր ճոխ պատմական և գիտական հաւաքածոներն։ Եթէ մարդ կարդայ Ֆօնթընէլի նկարագրութիւնը Պոլոնիի համալսարանի վրայ, նորա զանազան բաժանումներն, հարստութիւններն և գործիքներու նկարագիրը, կը կարծէ թէ Սողոմոնի տունն է որ գոյութիւն առած է. դադրած է լինելէ դա վէպ մը, երազ մը, այլ իրականութիւնն է որ կերեւի հանդէպ աչաց։ Ինչպէս Ֆօնթընէլ կ'ըսէ, կերեւի թէ Պաքոնի Ատլանտիսն է որ ի գործ դրուած, գիտնոյ մը երազն է որ իրականացած է։ Այդ նմանութիւնը կատարեալ ընելու համար, Մարսիլի կոմսն ուզած էր որ այդ ճեմարան կրօնական չուքն եւս զգենուր, որով յաչս ժողովրդեան ալ առաւել կը բարձրանար։

Քիչ յետոյ Անգլիոյ մէջ կը հաստատուէր Լոնտոնի արքայական ընկերութիւնն, որոյ համար, նորա առաջին տարիներու երեւելի պատմիչը Սպրէթ եպիսկոպոսն ըսած է իւր պատմութեան մէջ, թէ լաւագոյն նախաբան կրնար ըլլալ միմիայն Պաքոնի գործերէն մին։

Գերմանիոյ մէջ Լայպնից եղած է հիմնադիրն Պերլինի երեւելի ակադեմիայից, հանդոյն Պաքոնի գիտութեան յառաջդիմութեան հաւաքով կը ցուցնէ այն առաւելութիւններն որք պարտին ծագիլ անոր մարդոց կենաց և ընկերութեանց համար։

Տէքարթի աշխատութիւնն առաւել կը կայանար կաճառաց ներքին կազմակերպութեամբ։ Ըստ խնդրանաց Շուէտի Քրիստինա թագուհւոյն պատրաստեց նա երկասիրութիւն մը Սթօքհօլմի մէջ հաստատելիք ուսումնական ժողովոյ մը մասին։ Սակայն տասն օր վերջ Տէքարթ Շուէտի կլիմային չը կրնալով դիմադրել, կը մեռնէր 1650 փետրվար 11ին։

Ֆրանսայի մէջ Պաքոնի հետեւողներ չատեր եղած են, մինչեւ իսկ Ռուէ անուամբ աբբա մը, ԺԸ դարու մէջ Նոր Ատլանտիսի թարգմանիչն և շարունակիչն եղած է։ Սէն-Բիէռ աբբան որ կ'ուզէր ամեն ինչ վերանորոգել, ակադեմիայք եւս էին իր ծրագրաց մէջ։ Նա աւելի կարեւորութիւն կ'ընծայէր կաճառաց բարոյական ազդեցութեան։ Մերսիէ եւս իր ծրագիրներն ունի, սակայն սա աւելի ներշնչուած է Նոր Ատլանտիսէն. Հուսկ յետոյ յիշենք Քօնտորսէ որ կուսակիցն և զարմացողներէն է Պաքոնի ակադեմիական բարձր տեսութեանց։ Իր մարդկային մտաց յառաջդիմութեանց ուրուագծին մէջ կ'ըսէ թէ «Պաքոնի յատակագիծն կ'ընդգրկէ մարդկային ծանօթութեանց բոլոր մասերն. անդ է ամեն ինչ որ կը ծառայէ լուսաւորելու մարդու և ամեն ինչ որ կրնայ զայն պահպանել. բոլոր գործիքներն, մեքենայներն կը միանան իմաստասէրին, ինչպէս և արհեստագէտին կրթութեան համար։ Ճշմարտութեան սէրն է որ հաւաքած է անդ կրից բռնութենէն զերծ գիտուններ»։ Սոքա են գլխաւոր տեսութիւններն որք ԺԷ դարէն, Պաքոնի ժամանակէն մինչեւ ցարդ, գրեթէ Նոր Ատլանտիսի ազդեցութեան ներքեւ գտնուած են։

Ինչպէս յայտնի է, Պաքոնի գուշակութեանց մեծագոյն մասը կատարուած է եւրոպական քաղաքակիրթ ազգաց մէջ։ Արդեօք մեք եւս յանդգնի՞մք վերագրել Պաքոնի անուղղակի գուշակութեանց այն չարժումներն որք տեղի կ'ունենան վերջերս Ուսումնական Ակումբի մը մասին։ Ճշմարիտ է թէ պէտք չէ համարիլ այդ բանակցութիւններն իբր նոր բան մի, զի տասն և վեց տարիներ յառաջ նմանօրինակ ձեռնարկներ են եղած, ծրագիրներ պատրաստուած ի ձեռն Ռուսինեանի և ամեն ինչ սնօրինուած ընդ նախագահութեամբ միեւնոյն բարձրաստիճան և լուսամիտ եկեղեցականին և մինչեւ իսկ իրեն համար մասնաւոր թերթ մը ունենալու որոշումներն տրուած տարածելու համար դիւրամատչելի պայմանաց ներքեւ ժողովրդեան ամէն դասերուն մէջ լուսաւորութիւն և ուսումնասիրութեան տենչն արծարծելու, սակայն Ռուսինեանի մահուամբն և զանազան այլ պատճառներով, ծրագիր, լրագիր, ժողով, կաճառ ամեն ինչ ունեցաւ ցաւալի վախճան մը զի աշխարհի լոյսը չը տեսած դոքա անհետացան և անյայտացան։

Յուսալի է արդ թէ այն արժանաւոր և ձեռնհաս անձնաւորութիւնք որք Ռուսինեանի գործը վերակենդանացնելու, և ազգային գրականութիւնը ճոխացնելու պաշտօն ունին՝ հետախուզութեամբ այն կորսուած հեղինակութեան, որք ինչպէս կ'ակնարկէինք մեր վերջին յօդուածին մէջ, դատապարտուած են ոչնչանալու անպատաց և փտուց խորերը, օգին և ժամանակին աւերիչ ազդեցութեանց ներքեւ, չպիտի խնայեն անտարակոյս ոչ մի ջանք և պիտի լռեցնեն ամեն ինքնասիրական կրից ձայները համնելու համար կատարեալ համերաշխութեամբ միադրուած նպատակին և արտադրելու ազգային լեզուի մշակման համար իր աշխատութեան արդիւնքներն։ Այն ատեն միայն Պաքոնի ճշմարիտ և հարազատ աշակերտներն եղած կը համարուինք. երբ մարդկային սերնդեան մի մասը կազմող հայ ազգն եւս ունենայ գէթ կաճառի մը մանրանկարն, եթէ չէ կարող նմանիլ քաղաքակիրթ ազգաց՝ որք կը պանծան իրենց թուաւոր Ակադեմիաներովը։

Ուրեմն ամեն հայ կրթասէր անհատ միանայ թող մեր տկար ձայնին և մաղթէ համաբերան յաջողութիւն այդ պատուաբժան անդամոց որք յառաջդիմութիւնն ունենալով իրենց կէտ նպատակի, պիտի ընթանան յառաջ և իրենց հետ միասին պիտի վարեն՝ համայն ազգն։

Մ. Կ. ՇԱՀՆԱԶԱՐԵԱՆ

Սկիւտարի Նաւամատոյցին մօտ Ցէօճի Շնորհք Էֆէնտիի խանութին մէջ կը վաճառուի Թուրքէ լրագիրն եւ նոյն տպարանէն ի լոյս տեսած վիպասանութիւններ։

ՆՈՐ ԹԱՏՐՈՆ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ

ԲԵՐԱՅԻ

Ֆրանսական խումբն այս գիշեր արտասովոր ներկայացում մը պիտի տայ, մասնակցութեամբ իտալացի դերասանուհւոյ մը, տիկին Լինա Պէռնարի։ Սոյն ներկայացման համար որոշեալ խաղն է,

ԵՐԿՈՒ ՈՐԲՈՒՀԻՆԵՐ

LES DEUX ORPHELINES

Թատերգութիւն 5 արարուածով և ութ պատկերով, որուն մէջ Լուիզի դերը պիտի կատարէ տիկին Լինա Պէռնար (Mme Lina Bernard) իտալերէն լեզուաւ։

ՏՕՔԹ. Ա. ՔՕՄԱՆՍ ՏԸ ԲԱՅԹԸՐ

Բժիշկ, վիրաբոյժ և մանկաբարձ, վկայեալ Ամսդերտամի համալսարանէն, հաստատուած է ի Բերա, Եէնի-Չարշի փողոց, Թիւ 80։ Հիւանդները կ'ընդունի միջօրէի ժամ 1 էն 2, ըստ Եւրոպացւոց. երեքշաբթի և ուրբաթ օրերը ձրիաբար կը դարմանէ հիւանդները։ 905

ՏՕՔԹԷՕՐ Տ. ՊԱՊԱԵԱՆ

Մանկաբարձ եւ մասնագէտ բժիշկ կանանց տղայոց եւ ծննդական գործարանաց վերաբերեալ ամեն տեսակ հիւանդութեանց, որ ի Փարիզ կատարելագործած է իւր արհեստ, հաստատուած է Բերա, Պէօյիւք Բարմաք Գաբու 5 թիւ տունը, ամեն օր կէս օրէն մինչեւ երեկոյ հիւանդ կ'ընդունի, ուր չորեքշաբթի օրեր ձրիապէս կը դարմանէ. Նաեւ ըստ առաջնոյն առաւօտները Գատը գիւղ իւր բնակարանը կը գտնուի։ 834 21—25

ՏՈՔԹՈՐ ՏԱՏՈՒՐ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՄԱՍՆԱԳԷՏ

ԱԿԱՆՋԻ, ԿՈԿՈՐԴԻ, ԲԵՐԱՆԻ ԵՒ ՔԹԻ

Հիւանդութեանց

ՎԿԱՅԵԱԼ Փարիզի, Լոնտոնի և Վիէննայի նշանաւոր մասնագէտ դասատուներէ. ՓՈՐՁԱՌՈՒ Եւրոպիոյ երեւելի հիւանդանոցներու մէջ ունեցած աշխատասիրութեամբ։

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ

Բերա —կէս օրէն մինչեւ ժամ 9ը, Պոն Մարշէի մօտ Կլավանի փողոց Թիւ 9, իւր բնակարանը։

Պոլիս.—ժամ $9\frac{1}{2}$ էն Պաղչէ Գաբու, Ալիքեան դեղարանն։

Երկուշաբթի, Բերա և հինգշաբթի Պոլիս՝ աղքատաց ձրի։ 824

Ա. ԼԱ. ՖԻԼԻՕԶ

Նոր վաճառատուն ձեռագործի եւ զգեստի վերաբերեալ ամէն տեսակ ալիտոյից

Բերա, Մեծ փողոց Թիւ 214

Կալաթա Սէրայի դիմաց

Յ. Ա. Գումարեան պատիւ ունի ծանուցանել արգոյ հասարակութեան, թէ բաժնուելով իր հին վաճառատունէն՝ որ ի Պոլիս, Մեծ Շուկայ, Նուրի Օսմանիէ՝ այս անգամ փոխադրուած է՝ վերոյիշեալ անուամբ՝ ի Բերա, Մեծ փողոց, Կալաթա Սէրայի դիմաց։ Այս առթիւ Յ. Ա. Գումարեան կը ծանուցանէ թէ իւր նոր վաճառատան մէջ ըստ ամենայնի գոհացուցիչ պայմաններով յաճախորդք կրնան գտնել ձեռագործի և զգեստի վերաբերեալ նիւթեր։ Մեծ առիթ մ'է այս ընտանեաց եւ մանաւանդ վարժարանաց համար, որոց վերաբերեալ ամեն տեսակ ձեռագործի նիւթեր մեծ զեղչով կը վաճառուին։ Այս վաճառատան մէջ առեղնագործութեան համար յատուկ գծագրիչ մը կը գտնուի։ 954 2—6

ՏՈՔԹ. ՃԻՎԱՀԻՐՃԵԱՆ

Գաւառաց մէջ չատ տարիներ քաղաքային բժշկութեան պաշտօնն յաջողապէս վարելէ յետոյ, այժմ Կ. Պոլիս հաստատուած է, և իւր բնակարանն (ի Վլանկա, Յունաց Ս. Թորոս եկեղեցւոյ կից,) հիւանդներ կ'ընդունի ձրիապէս՝ չորեքշաբթի արտաքին հիւանդութեանց համար, և չաբաթ օր ներքին հիւանդութեանց համար, մինչեւ կէս օր։ Վկայեալ աղքատ հիւանդաց վրայ վիրաբուժական գործողութիւններն եւս ձրի կը կատարէ։ Շաբթուն միւս օրերը մինչեւ կէս օր հիւանդ կ'ընդունի, մասնաւորապէս ծննդական գործարանաց հիւանդութիւնք, մանկաբարձութիւն, և վիրաբուժական գործողութիւնք.—քարահանութիւն, խեղաբուժութիւն, լուսնոտութիւն, ևն. որոց վրայ յատուկ փորձառութիւն ունի։ 768 19—20

ԱԶԴ

ՏՈՔԹ. ԳԱԲՐԻԷԼ ՀԷՔԻՄԵԱՆ

Որ Ամերիկայէն նոր վերադարձած է մայրաքաղաքս, չաբաթը երեք անգամ, երկուշաբթի, չորեքշաբթի եւ ուրբաթ օրերը ժամ 6 էն 10 կը գտնուի Ալիքեան դեղարանն, ի Պոլիս մեծ մաքսի դէմ։ Տոքթորը կը խնամէ ամեն տեսակ հիւանդութիւններ և մասնաւորաբար ախտալոդեան ախտերը։ Միւս օրերը կը գտնուի մի և նոյն ժամերուն իւր տունն ի Բերա Թէփէ-Պաչը Թիւ 8։ 861 24—27

ՎԻՄԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԼԵՒՈՆ Խ. ԹԵՐԶԵԱՆ

Ղալաթիա Քիւրէքճիլէր Քահեա խան Թիւ 5

Պատիւ ունիմ ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան, թէ յիշեալ տպագրատունը կը պատրաստուին ընտիր տեսակ և մաքուր թղթի վրայ վիմագրութեամբ այցետոմսք 100 հատը 15 դահեկանի. նաեւ քամպիալ՝ ֆաքթուր՝ ատրէս, նամակագլուխ և պահարան հացէ՝ գունաւոր էթիքէթներ և այլն, և այլն. դիւրամատչելի գիներով և յաճախորդներն գոհացնելու պայմանաւ։

Սոյն առթիւ կը փութամ տեղեկացնել Ազնիւ յաճախորդացս՝ որ յիշեալ գործերուս շահէն 5 առ $^{0}/_{0}$ յատկացուցած եմ Ս. Փրկիչ Ազգ. Հիւանդանոցին. յուսալի է որ հասարակութենէն ամեն կարգ անհատներ չի պիտի խնայեն իրենց քաջալերութիւնն ազգօգուտ ձեռնարկիս։ 946 6—6

ՏՐ. ՔՆՈՐՍԻ

Հակատենդային դեղ, շինուած ի ձեռն

Մայսդըր Լուտվիգ Գրուէնինկի, ի Հէօխսդ, Գերմանիա, որ միակ իրաւունք ունի սոյն դեղի պատրաստութեան, պաշտպանեալ արքայական արտօնագրով։

Տր. Քնորսի Անթիփիրինն, երիտասարդաց համար 1 էն 2 կրամ կ'առնուի՝ ջրի կամ ուրիշ ո և է ըմպելիքի մէջ լուծուելով, և ամենէն ազդեցիկ ու ամենէն ծանօթ դեղն է գլխու ցաւի, անդարի, ջղային ցաւի, յօդացաւի, ժանտատենդի, և ուրիշ չատ հիւանդութեանց մէջ լաւագոյն հականեխիչ դեղն է։ Ջերմապէս կը յանձնարարուի Բժշկական համալսարանէն

Կը գտնուի ամեն ծանօթ դեղագործի և դեղավաճառի քով։

Տր. Քնորսի Անթիփիրինի վրայ փընտռել Առիւծի պատկերը։ Իւրաքանչիւր տուփ անպատճառ կը կրէ Տր. Քնորսի ստորագրութիւնը կարմիր տառերով։

Զգուշանալ կեղծերէն։ 515

50 ԱՌ ՀԱՐԻՒՐ ԽՆԱՅՈՂՈՒԹԻՒՆ

0 Գրուասան, 94, Եիւքսէք Գալտըրըմ, Վօյվօտայի դիմաց

Ձմրան համար արանց եւ տղայոց վերարկուներու և զգեստներու ահագին մթերք, 50 % տարբերութեամբ ուրիշ խանութներէն։

	Ղրշ.
Ձմրան գծաւոր բանդալօն, ընտիր ձև և կարուածք	45
Պատրաստ Ռոպ տը չանպրը, արտասովոր գին	90
Պաշտօնական զգեստ, ռըտէնկոտ, բանդալօն և ժիլէ՝ Սըտանի կերպասէ	220
Բուն Թիփթիքէ բալդօ, ամբողջ բուրդ, մինչեւ հիմա չտեսնուած գին	210
Գաւդոր բալդօ մէջը սադէն կամ Փլանէլ, Սըտանի կերպաս, չլսուած գին	170
Ֆրիզէ բալդօ ամբողջ բուրդ, սքանչելի ձեւ	160
Բօլըրին բալդօ գեղեցիկ հըվիէդէ, ամբողջ բուրդ, ոչինչ գին	120
Ելպէօֆի կերպասէ բանդալօն ամբողջ բուրդ	60
Ռուպէի կերպասէ բանդալօն չատ վայելչաձեւ	70
Ձմրան բալդօ, մէջը Փլանէլ, ամբողջ բուրդ	115

Ահագին մթերք տիկնանց և օրիորդաց վերարկուներու և մեկնոցներու։—0 Գրուասան վաճառատունը նոր միջոցներ ձեռք առած է, որով կարող է գաւառներն ալ ղրկել խնդրուած ապրանքները։ (24)

PHŒNIX FIRE OFFICE

ԱՌԱՋՆԱԿԱՐԳ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՍՈՅԹ Անգղ. Ոսկի 1,000,000

"ՖԻՆԻՔՍ"

Հիմնեալ ի Լոնտոն յամին 1782

ՖԻՆԻՔՍ, հիմնեալ աւելի քան մի դար յառաջ, սակ հրդեհի ապահովագրութեան ընկերութիւն մ'է՝ որոյ բաժնետէրքը Անգղիոյ ամենահարուստ և հանրածանօթ դրամատէրներ են՝ ունենալով անսահման պատասխանատուութիւն։

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութեան աշխարհահռչակ առատաձեռնութեան մի գլխաւոր ապացոյցն է 16,000,000 Անգղ. ոսկւոյ գումարն զոր ցարդ վճարած է հրդեհի վնասուց համար։

31

ՖԻՆԻՔՍ ընկերութիւնն կ'ապահովագրէ ընդդէմ հրդեհի և կայծակի՝ կալուածք, կարասիք և ապրանք՝ յոյժ նպաստաւոր պայմանօք և միջնորդութեամբ ստորագրելոց, որք ունին լիազօր իշխանութիւն կարգադրելու անմիջապէս մեր ապահովագրելոց կրած վնասներն։

Հ. ՍՈՒՐԱՆ և ԸՆԿ. միակ գործակալք ի Պոլիս և ի Շրջակայս
Թիւ 12, Սանտալճը խան, Ղալաթիա, Աւստրիական Թղթատան վերև։

HAMBURG MUNICH UNITED

ՀԱՄԲՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	8,000,000
Պահեստի դրամ ցվերջ յունիս 1888	»	4,817,262
Տարեկան հասոյթ » »	»	10,069,700

Ընկերութիւնքս ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրեն մթերանոցներ և բնակութիւններ և սոցա մէջ գտնուած վաճառքներ և կարասիներ խիստ չափաւոր սակագնօք։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ՖՐԱՆՔՖՕՐԹՈՒԱԶ

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Դրամագլուխ ֆրանք 6,250,000 — Պահեստի դրամ ֆրանք 1,270,300

Ընկերութիւնս կ'ապահովագրէ շոգենաւուց և առագաստանաւուց վրայ բեռցուած վաճառքներ, ինչպէս նաև թղթատարական և փոխադրական ընկերութեանց յանձնուած թանկագին նիւթեր և դրամ պարունակող ծրարներ խիստ նպաստաւոր պայմանօք և սակագնօք։ Այս նիւթերու վրայ մեծաքանակ գումարներ կարենալ ապահովագրելու համար Ընկերութիւնս միացած է եւրոպեան 13 լուրջ ապահովագրական հաստատութեանց հետ որոց դրամագլուխն ու պահեստի դրամն է Աւելի քան 100,000,000 ֆրանք

Լիազօր ներկայացուցիչ համայն Թուրքիոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս, Պահչէ-Գաբու, Եօւլկիատուս խան.

36

ԾԱՆՕԹ.—Տեարք Ներսէսեան Հայր և Որդի, Ընկերութեանցս Պոլսոյ դրամատունք, լիակատար ՎԱՐԿ ու ՀՐԱՀԱՆԳ ընդունած են վճարելու անմիջապէս այն ամէն վնաս, որոյ հաշիւը հաստատուած է և վաւերացեալ Ընդհ. Գործակալութենէն։

THE CROWN PERFUMERY COMPANY

ՀՈՏԱՒԷՏ ՆԻՒԹՈՑ ԳՈՐԾԱՐԱՆՔ ԼՈՆՏՈՆԻ «ԹԱԳ» ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Այս գոյացութիւնները շատ խիտ են, և անբաղդատելի են իրր բուրման առատութեան և տևականութեան։ Առաւիկ անոնցմէ մէկ քանիին անուններն.

ԹԻՆԿԼ ՎՈՒՏ (Թէնկլի փայտ)	ՄԱԹԻՈԼԻԱ
ՎՈՒՏ ՎԻՕԼԷԹ (Մանիշակ անտառաց)	ՃՕՔԻ ՔԼԸՊ
ԼԻԼԻ ՕՎ ՏԸ ՎԱԼԷՅ (Շուշան հովտաց)	ԷՍ. ՊՈՒՔԷ
ՀՈՒԱՅԹ ՌՕԶ (Ճերմակ վարդ)	ՄԱՐԿԱՐԻՏԱ
ԳՐԷՊ ԷՓԼ ՊԼՈՍՍԸՄ	ԻԼԱՆ ԻԼԱՆ
ՀՈՒԱՅԹ ՀԷԼԻՕԹՐՕՓ	ՕՓՈՓՈՆԱՔՍ
ՌԹԱՑԱՆՈԹԻՍ	

Այս և սոյնպէս ուրիշ հոտաւէտ նիւթեր մեծ հռչակ հանած են Եւրոպայի ուրիշ[illegible], ազնուականութեան և բարձր դասուն մէջ իրենց հոտին փափկութեան և տևականութեան համար։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ԳՈԼՈՆԻԱՅԻ ՋՈՒՐ։ Ուրիշ » և է գործարաններէ եկածէն գերազանց։ Մէկ փորձ միայն կը բաւէ։

ՕՐԱԼԻՆ ՓՈՇԻ ԴԷՄՔԻ ՀԱՄԱՐ։ Այս փոշին յաջողած է մինչև հիմա բոլոր գործածուածներուն առջ և ընդունուած է ազնուականութենէն և բարձր դասէն։ Դիմաց գոյնին փափկութիւն կուտայ, առանց հետք թողլու, մորթը կը պահպանէ արևէն, հովէն, և փշտիները կ'արգիլէ։

Կեղծիքներէն զգուշանալու համար, պէտք է դիմել միայն Կ. Պոլսոյ միակ գործակալին

ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ
Անգլիական ընդհանուր մթերանոց
231
Թիւ 95 և 97, Եիւքսէք Գալտըրըմ, Թրամուէյին կայարանին մօտ, Վոյվոտայի պահականոցին կից։

PAPIER FAYARD ET BLAYN

ՎԼԱԹՄԱՆՆ տարուէ մը աւելի յաջողութիւն կը յանձնարարէ զնա ի բուժումն հարբուխի, կուրծքի բորբոքման, յօդացաւի, ցաւերու, վէրքերու կտրուածքի եայլն։

Կը ծախուի բոլոր դեղարանաց մէջ։ (փնտռել մեր ստորագրութիւնը։) 695

ԿԵԱՆՔ, ԱՃՈՒՄՆ և ԳԵՂ ՄԱԶԵՐՈՒ։

ՄԻԼՐՕԶ

ՄԱԶԵՐՈՒ ՄԻԱԿ ՀԱՏՈՒԿ ՆՈՐՈԳԻՉ

Իրապէս իրենց առջի թարմ գոյնին կը դարձունէ ճերմկած կամ գունաթափ մազերը. Կը դադրեցունէ անոնց թափելը. Կը մաքրէ գլուխը, կը վերջացունէ թեփը, ու մազերուն նոր կեանք, աճումն, փայլ ու գեղեցկութիւն կուտայ։

Կը վաճառուի երկու չափով մեծ շիշերու մէջ։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Southampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եօրք։

Կ. վաճառուի Տ. և Ն. Քանչիլ եղբարց Բրիտանական դեղարանը, 433 Մեծ փողոց Բերա, Խանէն Քարաւանա, Ղալաթիա, Եիւքսէք Գալտըրըմ 95 և 97. Քիւչիւքեան գրատան քով 77 Եմին Էօնիւ—, 51 Եէնի Ճամի և 138 Մեծ փողոց Բերայի, և Եգիպտոնի քով Բերա Մեծ փողոց Թիւ 428։

61

HUILE DE FOIE DE MORUE BRUNE-CLAIRE DU Dr DE JONGH

ԱՍՊԵՏ ՊԷԼՃԻՈՅ ԼԷՕՓՈԼՏ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆԻՆ, ԱՍՊԵՏ ՊԱՏՈՒՈՅ ԼԷԳԷՈՆԻ
ԱՍՊԵՏ ԻՏԱԼԻՈՅ Ս. ՄՕՐԻՍ ԵՒ ԼԱԶԱՐ ՊԱՏՈՒԱՆՇԱՆԻՆ

Զուտ եւ բնական. դիւրաւ կը խմուի եւ կը մարսուի
[illegible]
Գերազանցապէս գեր ի վեր տժգոյն կամ բաղադրեալ իւղերէն
Ընդհանրապէս յանձնարարեալ ամենէն նշանաւոր բժիշկներէն

ԱՆՕՐԻՆԱԿ ԱԶԴՈՒՈՒԹԻՒՆ

Ընդդէմ թոքախտի, կուրծքի և կոկորդի հիւանդութեանց
Ընդհանուր տկարութեան, մանկանց ճղաձութեան 697
Հիւծման, և բոլոր խոյլային հիւանդութեանց

Կը վաճառուի միմիայն սրուակներով որք դրոշմին և ներքին պիտակին վրայ կը կրեն Տր. ժօնկի և ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՖՕՐՏ եւ ԸՆԿ. ստորագրութիւնն։—Զգուշանալ կեղծերէն

Կեդրոնատեղի՝ ԱՆՍԱՐ, ՀԱՐՖՕՐՏ եւ ԸՆԿ., 210, Հայ Հոլպորն, Լոնտոն.

Կը գտնուի ամէն երկրաց բոլոր լաւ դեղատանց մէջ

Ի. Կ. Պոլիս մեծաքանակ կը վաճառուի ի ԴԵՂԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՄԹԵՐԱՆՈՑՆ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՐԵՐՈՒ ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԴԵՂԵՐՈՒ, Վոյվոտա փողոց, 54, 56 և 58, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս—Փոքրաքանակ կը վաճառուի դեղատանց մեծ մասին մէջ։

Dr. LALOR'S
PHOSPHODYNE
OR
VITAL ELIXIR.
TRADE
MARK

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ-ՈՅԺ ԿԱՐՈՂ

—

ՖՈՍՖՈՏԻՆ ՏՕՔԹՕՐ ԼԱԼՕՐԻ.—Վերջին քսան և հինգ տարուան մէջ ապացուցուած է է թէ այս դեղը ՖՈՍՖՈՐԱԿԱՆ ՄԻԱԿ ԴԱՐՄԱՆՆ է որ մինչև ցարդ գտնուած է, կատարելապէս բուժելու համար ուղեղի հիւանդութիւններն, անդամալուծութիւն, քնատութիւն, զառանցանք, առնական կարողութեան վաղահաս կորուստ, ջիղերու առնական ոյժերու կորուստէն յառաջ եկած ամէն գործարանական խանգարում։

Կը բուժէ դժուարամարսութիւնը, ջղային և սրտի հիւանդութիւնները, լեարդի և երիկամանց հիւանդութիւններն, արեան շրջանի բոլոր խանգարումները. ընդհանուր հիւծութիւնն և ապաւումը. [illegible] կենսական ոյժերու » և է կորուստ որ յառաջ եկած է » և է պատճառէ։

Ջղային ակարութեան և սուր հետեւանաց մէջ այս դեղին ազդեցութիւնն անմիջական և մնայուն է. Մելամաղձութեան զգացումներն և ախտանիշք կ'անհետանան [illegible] հրաշալի արագութեամբ մը.

ՏՕՔԹՕՐ ԼԱԼՕՐԻ ՖՈՍՖՈՏԻՆԸ ջղային հիւթ և ուղեղային գոյացութիւն կ'առեղծէ, արեան մէջ մտնելով կենսական ելեկտրական տարրը, ֆոսֆորն, որ ուղեղին կենդանական ճշմարիտ գոյացութիւնն է։ Առնական կորովը կը կենդանացունէ մարդկային ամբողջ դրութեան մէջ, մարմնոյն և մտքին տալով հանդարտ և առողջ առողջութիւն մը, ինչպէս որ կարելի է բոլոր պատշաճութիւնները կատարել վստահութեամբ և գոհունակութեամբ։ Աշխուժացած է, կը զուարթանէ և կը [illegible] ուղեղին, ջղային դրութեան և մկանանց։ Իւր վերանորոգիչ ազդեցութիւնը կը տեսնուի գործածուած առաջին օրէն իսկ, ջղային դրութեան և մտաւորական կարողութեանց նոր յաւելուածը և կորովի և զուարթութեան զգացմամբ մը, որ վարժութիւնն հիւանդը չառած ի վեր [illegible] էր։ Մարսողութիւնը վերանորոգուած է։ Ախորժակը հրաշալի կերպով կ'աւելնայ։ Այնոց պաշտօնը կանոնաւորապէս կը կատարուի։ Քունը կը լինի հանդարտ և կազդուրիչ։ Դէմքը կ'ակսի լենալ, շրթունքը կը գունաւորին, աչքերը շողուն կը լինին, մորթը պայծառ և առողջ գոյն մը կ'առնու, մազերը ոյժ կ'ստանան։

Զգուշացէք սուտ նմանութիւններէն։ Տօքթօր Լալորի ճշմարիտ Ֆոսֆոտինը պարունակեալ է մեն շիշերուն մէջ որք բրիտանական կառավարութեան դրոշմը կը կրեն սա բառերով Dr. Lalors' Phosphodyne, London, England, [illegible] փորագրուած։ Այս դեղին ունեցած յաջողութիւնն յառաջ բերած բազմաթիւ վտանգաւոր եւ վնասակար կեղծիք։

Մեծաքանակ և փոքրաքանակ կը վաճառուի Թուրքիոյ և Պուլկարիոյ ներկայացուցչին քով,

79

Մ. ԷՏՄՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

Անգլիական Ընդհանուր մթերանոց, Վոյվոտա, պահականոցին քով, կայարան Թրամուէյից, 95 և 97։

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԴԱՒԼԸՄԱՆ ԵՒ ՊԼՈՒՄԳԷՐԿԻ

Ղալաթիա Պէօյիւք Միլլէթ խան, միջազգային Թղթատարատան վրայի յարկը

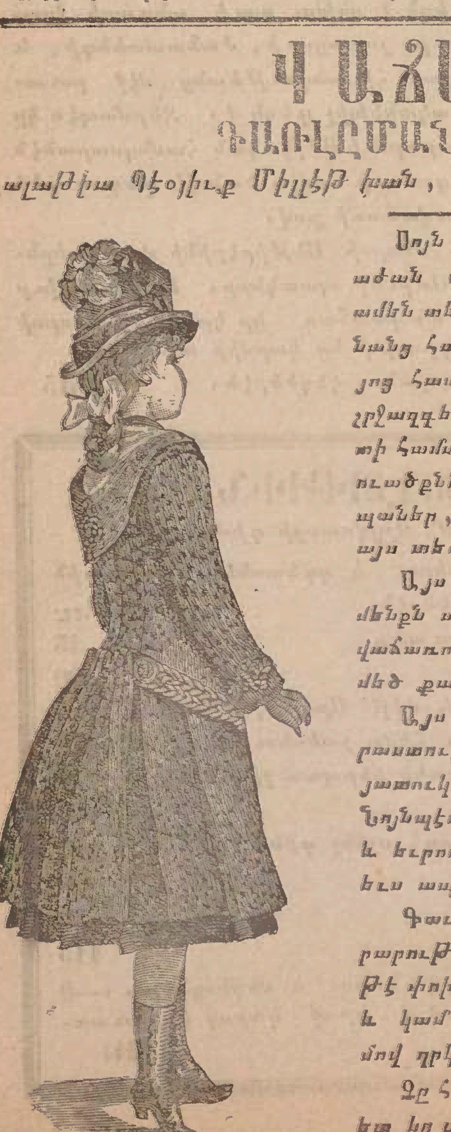

Սոյն վաճառատան մէջ խիստ աժան գներով կը վաճառուին ամէն տեսակ ճերմակեղէնք, կանանց համար կրկնոցներ, տղայոց համար հագուստներ, կէս շրջազգեստներ, քօռսէներ, օթոց համար ճերմակեղէնք, բանուածքներ, բազմատեսակ գուլպաներ, թաշկինակներ և այլ այս տեսակ ապրանքներ։

Այս ապրանքներ, որոց ամենքն ալ լաւ տեսակէ են, կը վաճառուին թէ՛ փոքր և թէ մեծ քանակութեամբ։

Այս ապրանքներ կը պատրաստուին Վիեննայի և Պերլինի յատուկ գործարանաց մէջ. Նոյնպէս Անգլիաէն, Իտալիաէն և Եւրոպական ուրիշ երկիրներէ եւս ապրանքներ կը բերուին։

Գաւառներէ եղած յանձնարարութիւնք կը կատարուին եթէ փոխարէնը փոխանակագրով և կամ թղթատարական դրոշմով ղրկուի։

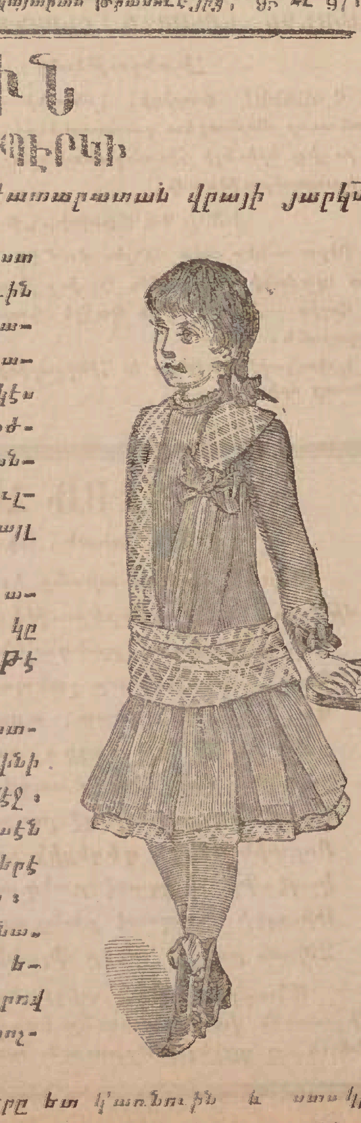

Չը հաւնուած ապրանքները ետ կ'առնուին և ստակը ետ կը տրուի զեղչելով փոխադրութեան ծախքը։ 86

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ

ԳԻԾ Կ. ՊՈԼԻՍ—ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՊԷԼԼՕՎԱ

Կառախումբ Կ. Պոլսէն մեկնող	Արեւ. ճեպն. Թ. 2 Բշ. Եշ.	Կոլ. ճեպ. Թ. 4 ամ. օր	Կոլ. խառն. Թ. 52 ամ. օր
	Երեկոյ ժ. վ.	Երեկոյ ժ. վ.	Առաւ. ժ. վ.
Կ. Պոլիս ......մեկնում	7 20	8 15	7 50
Գում—գաբու			8 8
Եէտի—գուլէ			8 22
Մագրիգիւղ			8 39
Այաստեֆանոս			8 52
Փիւչիւք—Չէքմէճէ			9 4
Սբարթա—գուլէ			9 43
Հատըմքէօյ		9 46	10 15
Չաթալճա			10 55
Գաբաքչա	9 50	10 46	11 33
Սինէքլի			12 51
Չէրքէզքէօյ ժամանում		12 02	1 33
Չէրքէզքէօյ մեկնում		12 04	1 53
Չորլու	11 50	12 47	2 47
Մուրատլը—Քէօրքէլի			3 37
Սէյիտլէր—Չիֆթլիք			4 7
Լիւլէ—Պուրկազ		2 19	4 47
	[illegible]		
Պապա—Էսքի	1 55	2 31	5 31
Պաւլօ—քէօյ			6 11
Ուզուն—Քէօփրի		3 57	6 58
Գուլէլի—Պուրկազ		4 15	7 32
Ուրլի			7 57
Ադրիանուպոլիս .....ժամ.	4 14	5 09	8 44
			Երեկոյ Կոլ. խառն. Թ. 122 ամ. օր [illegible] Առաւ.
Ադրիանուպոլիս .....մեկ.	4 19	5 19	7 25
Գատըքէօյ			8 5
Մուսթաֆա փաշա ժամ.	5 15	6 15	8 43
մեկ.	5 20	6 30	9 3
Հարմանլը ժամ.	6 4	7 12	10 3
մեկ.	6 9	7 27	10 23
Թըրնօվա-Սէյմէնլի ժամ.		7 51	10 55
			Կոլ. խառն. Թ. 124 [illegible] Առաւ.
Թըրնօվա—Սէյմէնլի մեկ.		8 01	11 15
Գայաճըք—Հասքէօյ		8 38	12 10
Եէնի—Մահալլէ		9 27	1 24
Բաթաքլը	8 32	9 53	2 9
Գոմթօնիցա—Սթանիմաք		10 20	2 46
Փիլիպէ ժամ.	9 21	10 42	3 11
մեկ.	9 31	11 2	3 31
Թաթար Բազարճըք		11 58	4 54
Սարամպէյ		12 24	5 25
Պէլօվա ժամ.	11 10	12 43	
	Առաւ.	Երեկոյ	Երեկոյ
	[illegible]		
Սոֆիա ժամ.	3 18	4 29	
Նիշ	9 20		
	[illegible]		
Պելկրատ	2 45		
Պուտապեշթ	10 05	1 25	
Վիեննա	3 15	7 15	
	[illegible]		
Փարիզ		12 40	
Լոնտոն		9 35	

Կառախումբ Կ. Պոլիս եկող	Արեւ. ճեպն. Թ. 1	Կոլ. ճեպ. Թ. 3 ամ. օր	Կոլ. խառն. Թ. 123 [illegible]
	ժ. վ. Բշ. Եշ.	ժ. վ.	ժ. վ.
Լոնտոն . . մեկնում		6 00	
Փարիզ		2 55	
Վիեննա	8 23	8 00	
	[illegible]		
Պուտապեշթ	2 35	2 40	
Պելկրատ	9 30		
Նիշ	3 30		
Սոֆիա	9 00	12 16	
	[illegible] Առաւ.	Երեկոյ	Առաւ.
Պէլօվա մեկ.	12 40	3 57	
Սարամպէյ		4 15	6 15
Թաթար Բազարճըք		4 42	6 58
Փիլիպէ ժամ.	2 12	5 35	8 05
մեկ.	2 17	6 00	8 29
Գոմթօնիցա—Սթանիմաք		6 21	9 00
Բաթաքլը	3 08	6 47	9 52
Եէնի Մահալլէ		7 12	10 36
Գայաճըք—Հասքէօյ		8 1	12 00
Թըրնօվա-Սէյմէնլի ժամ.	4 53	8 38	12 44
			Երեկոյ Կոլ. խառն. Թ. 121 ամ. օր [illegible] Երեկոյ
Թըրնօվա—Սէյմէնլի մեկ.	5 00	8 42	1 05
ժամ.	5 24	9 06	1 38
Հարմանլը մեկ.	5 29	9 21	1 53
Մուսթաֆա-փաշա ժամ.	6 10	10 02	2 52
մեկ.	6 15	10 17	3 16
Գատըքէօյ			3 53
Ադրիանուպոլիս ...ժամ.	7 09	11 13	4 30
			Երեկոյ Կոլ. խառն. Թ. 51 ամ. օր. Առաւ.
Ադրիանուպոլիս ...մեկ.	7 14	11 23	6 25
Ուրլի			7 13
Գուլէլի—Պուր. (Փիւֆէ)		12 19	7 25
Ուզուն—Քէօփրի		12 58	8 55
Պաւլօ—քէօյ			9 35
Պապա—էսքի	9 36	1 50	10 24
Լիւլէ—Պուրկազ		2 18	11 00
Սէյիտլէր—Չիֆթլիք			11 36
Մուրատլը—Քէօրքէլի			12 12
Չորլու		3 48	1 09
Չէրքէզքէօյ ժամ.	12 12	4 25	1 53
մեկ.	12 17	4 30	2 13
Սինէքլի			3 03
Գաբաքչա			3 35
Չաթալճա	1 57	6 11	4 27
Հատըմքէօյ		6 47	5 18
Սբարթա—գուլէ			5 42
Փիւչիւք—Չէքմէճէ			6 15
Այաստեֆանոս			6 27
Մագրիգիւղ			6 42
Եէտի—գուլէ			7 00
Գում—գաբու			7 11
Կ. Պոլիս (Փիւֆէ) ժամ.	4	8 15	7 20
	Երեկոյ	Առաւ.	Երեկոյ

Ստորագծեալ վայրկեանները գիշերուան ժամեր կը նշանակեն սկսելով երեկոյեան 6էն մինչև առաւօտեան ժ. 5 59 (Ը. Ե.)

196

ԳԻԾ ՍԷԼԱՆԻԿ—ԻՒՍՔԻՒԲ—ՍՊԷՖՉԷ

Կոլխմբ. Թ. 512/522 Սէլանիկէն ամէն օր	Առաւ. ժ. վ.	Կառախումբ Թ. 523 Վիեննայէն ամէն օր	ժ. վ.
Սէլանիկ (Փիւֆէ) ...մեկ.	6 00	Վիեննա մեկ.	8 00
Թօփսին	6 30	Պուտապեշթ	2 40
Ամաթօվօ	7 10	Պելկրատ	10 55
Գարասուլու	7 31	Նիշ	5 30
Կիւմէնճէ	7 41		Առաւ.
Կէօրկէլի	8 17	Սպէֆչէ .... մեկ.	10 40
Միրօվճէ	8 51	Պուգանօվչէ	10 55
Սթրումնիցա	9 00	Պուգօթչէ	11 23
Տէմիրգաբու (Փիւֆէ) ժամ.	9 32	Բրէշօվա	11 40
մեկ.	9 42	Թապանօվչէ	12 03
Գրիվոլագ	10 27	Գումանօվա	12 37
Վէնէձիանօ—Կրատսկօ	11 06	Հատշալար	1 13
Քէօփրիւլիւ ժամ.	11 53	Իւսքիւպ (Փիւֆէ) մեկ.	1 49
մեկ.	12 03	ժամ.	2 01
Զէլէնիքօ	12 51	Զէլէնիքօ	2 37
Իւսքիւպ (Փիւֆէ) ժամ.	1 27	Քէօփրիւլիւ ժամ.	3 20
մեկ.	1 49	մեկ.	3 30
Հատշալար	2 29	Վէնէձիանօ—Կրատսկօ	4 20
Գումանօվա	3 22	Գրիվոլագ	5 03
Թապանօվչէ	3 53	Տէմիրգաբու (Փիւֆէ) ժամ.	5 37
Բրէշօվա	4 21	մեկ.	5 52
Պուգօթչէ	4 33	Սթրումնիցա	6 26
Պուգանօվչէ	4 57	Միրօվճէ	6 53
Սպէֆչէ ժամ.	5 10	Կէօրկէլի	7 19
	Երեկոյ	Կիւմէնճէ	7 51
Նիշ ժամ.	9 40	Գարասուլու	8 01
Պելկրատ	4 48	Ամաթօվօ	8 24
Պուտապեշթ	1 25	Թօփսին	9 01
Վիեննա	7 15	Սէլանիկ (Փիւֆէ)...ժամ.	9 35
			Երեկոյ

ԳԻԾ ԻՒՍՔԻՒԲ—ՄԻԹՐՕՎԻՑԱ

Կառախումբ Թ. 622 Իւսքիւպէն Բշ. Դշ. Ուր.	Առաւ. ժ. վ.	Կառախումբ Թ. 621 Միթրօվիցայէն Գշ. Եշ. Շբ.	Առաւ ժ. վ.
Իւսքիւպ (Փիւֆէ)...մեկ.	7 40	Միթրօվիցա (Փիւֆէ) մեկ.	7 25
Էլէշան	8 47	Վուչիթրն	7 47
Գաչանիք	9 42	Բրիշթինա	8 41
Վէրիզօվիչ	10 52	Լիփլեան	9 36
Լիփլեան	11 45	Վէրիզօվիչ	10 37
Բրիշթինա	12 37	Գաչանիք	11 24
Վուչիթրն	1 23	Էլէշան	12 01
Միթրօվիցա (Փիւֆէ) ժամ.	1 40	Իւսքիւպ (Փիւֆէ)...ժամ.	12 54
	Երեկոյ		Երեկոյ

ԹԸՐՆՕՎԱ—ՍԷՅՄԷՆԼԻ—ԵԱՄՊՕԼՈՒ

Կառախումբ Թ. 322 Բշ. Դշ. Ուր.	ժ. վ.	Կառախումբ Թ. 321 Գշ. Եշ. Շբ.	ժ. վ. Առաւ.
Հաղորդակցութիւն գլխաւոր գծին կառախմբոց հետ		Եամպօլու ...... մեկ.	6 06
		Սլիվնօ—Քէրմէնլը	7 13
		Եէնի—Զաղրա	8 09
	12 44	Ռատնէ—Մահալլէսի	9 12
Սարամպէյէն ժամ.	10 55	Գարապունար	10 12
Ադրիանուպոլսէն ժամ.		Թըրնօվա—Սէյմէնլի ժամ.	10 46
	Երեկոյ		Առաւ.
Թըրնօվա—Սէյմէնլի մեկ.	1 15	Հաղորդակցութիւն գլխաւոր գծին կառախմբոց հետ	
Գարապունար	2 00		
Ռատնէ—Մահալլէսի	3 05		
Եէնի—Զաղրա	4 15		
Սլիվնօ—Քէրմէնլը	5 10	Ադրիանուպոլսոյ համար մեկ.	1 05
Եամպօլու .... ժամ.	6 00	Սարամպէյի համար մեկ.	11 15

ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ—ՏԷՏԷ ԱՂԱՃ

Կառախումբ Թ. 222 Գշ. Եշ. Շբ.	ժ. վ. Երեկոյ	Կառախումբ Թ. 221 Բշ. Դշ. Ուր.	ժ. վ. Առաւ.
Տէտէ—Աղաճ ....մեկ.	1 15	Ա. Պոլիս ....մեկ.	5 30
Ֆէրրէ	2 28	Ուրլի .... »	6 25
Պիթիքլի	3 28	Գուլէլի—Պուրկազ մեկ.	7 20
Սուֆլի	4 31	Տիմէթօքա	7 55
Տիմէթօքա	5 38	Սուֆլի	9 07
Գուլէլի—Պուրկազ	6 19	Պիթիքլի	10 00
Ուրլի .... »	6 46	Ֆէրրէ	11 01
Ա. Պոլիս .... ժամ.	7 40	Տէտէ—Աղաճ ....ժամ.	12 00
	Երեկոյ		կէսօր

ՊԱԶԱՐ ԱԼԸՄԱՆ

ԿԱՂԱՆԴՉԷՔ

Տօնական օրերու առթիւ, ՊԱԶԱՐ ԱԼԸՄԱՆ իր բազմաթիւ յաճախորդներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ. Պազար Ալըմանի վաճառատանց մէջ ամէն տարուան նման կը գտնուին կաղանդչէքի համար հազար տեսակ առարկայներ բոլորովին աժան գնով, թէ՛ պերճանքի և թէ առօրեայ գործածութեան համար։

ՄԱՍՆԱՒՈՐԱՊԷՍ Տղայոց խաղալիկներ, ժամացոյցներ, Պզտիկ կարասիներ, Տղայոց համար կառքեր, կարասիներ, Ծննդեան ծառի համար զարդեր, հեծելանիւներ, լամբարներ, Սեղաններու խաղացողներու համար առարկաներ, Արդուզարդի և կարի պահարաններ, Գրասենեկի պիտոյք, կաղամարք, Պաքսիմաթք, Շաքարեղէնք, առանձին բլուրք և Նիքէլէ սպասներ թէյի և խահուէի համար, հոտաւէտ նիւթեր, փողպատներ, Անձրևանոցներ, ձեռնոցներ, կողովներ, Գրասեղաններ, Սեղաններ, Պավիէրայի գարեջուր շիշով և հազար ու մէկ տեսակ առարկայներ։

ժամացոյցներուն գինը տարօրինակ կերպով աժան է։ 960 7—12

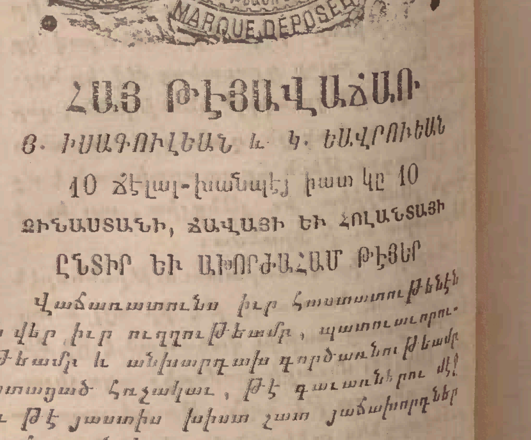

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ

Ց. ԽՍԱՅՈՒԼԵԱՆ և Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ

10 Ճէլալ-խանըյէ խան կը 10

ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ, ՃԱՎԱՅԻ ԵՒ ՀՈԼԱՆՏԱՅԻ

ԸՆՏԻՐ ԵՒ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀ ԹԷՅԵՐ

Վաճառատունս իւր հաստատութենէն ի վեր իւր ուղղութեամբ, պատուաւորութեամբ և անխարդախ գործառնութեամբ ստացած հռչակաւ, թէ՛ գաւառներու մէջ և թէ յաստիս խիստ շատ յաճախորդներ գոհ ըրած է։

ՎԱՃԱՌՈՒՄՆ
ՄԵԾ ԵՒ ՓՈՔՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ
ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

949

ԽԼՈՒԹԻՒՆ

Եւ բզզիւնք գլխու մէջ։ Միջոց իւր տան մէջ բուժելու զայն, առանց ընդհատելու իւր պարապմունքն։ 30 սանդիմ ղրկելով կ'առացուի 132 երեսի պատկերազարդ տետրակ մը։ Դիմել առ M. Nicholson, 4, rue Drouot, Paris 18

Արտօնատէր Ս. ՏԱՄԱՏԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐԵՒԵԼՔ ԼՐԱԳՐՈՅ